

Brobygning mellem grundskolen og ungdomsuddannelserne

Betænkning nr. 1281

UNDERVISNINGSMINISTERIET 1994

37.07/82 ex. 2

**Brobygning mellem grundskolen og
ungdomsuddannelserne**

Betænkning nr. 1281

UNDERVISNINGSMINISTERIET 1994

ISBN 87-603-0493-6

TRYK: MALCHOW BOGTRYK

PRIS: 100 KR.

BESTILLES (UVM 2-006) HOS UNDERVISNINGSMINISTERIETS FORLAG,
FREDERIKSHOLMS KANAL 25 F, 1220 KØBENHAVN K. TLF. 3392 5220.

Indhold

1. INDLEDNING	6
2. SAMMENFATNING	13
Udvalgets anbefalinger til en ramme for brobygning mellem grundskolen og ungdomsuddannelserne	13
2.1 Afgrænsning af brobygningsforløb	13
2.2 Form og indhold af brobygningsforløb	14
2.3 Brobygning og vejledning	16
2.4 Initiativ til oprettelse af brobygningsforløb og koordinering på tværs af kommuner	17
2.5 Økonomiske konsekvenser ved en udbygning af brobygningsforløbene	18
2.6 Finansieringsregler for brobygningsforløb	19
2.7 Samspilsproblemer mellem de forskellige elevstøtteordninger i brobygningsforløb	20
2.8 Godkendelse af brobygningsforløb	20
3. BROBYGNING I OVERGANGEN MELLEM GRUNDSKOLE OG UNGDOMSUDDANNELSE	21
3.1 Indledning	21
3.2 Overgangsproblemets omfang	21
3.3 Aktiviteter, der inden for rammerne af grundskoleundervisningen er rettet mod overgangen	24
3.4 De unges behov i overgangsfasen	25
3.5 Overgangsforløb i dag	26
3.6. Erfaringer med forsøg med nye overgangsforløb	28
3.7 Udvalgets overvejelser vedrørende nye overgangsforløb	29
3.8 Brobygningsforløb	30
3.9 Målgruppen for brobygningsforløb	32
4. FORM OG INDHOLD AF BROBYGNINGSFORLØB	34
4.1 Formen for brobygningsforløb	34
4.2 Forskellige former for brobygningsforløb	35

4.2.1 Brobygningsforløb for elever, der stadig er i grundskolen	35
4.2.2 Brobygningsforløb for elever, der har forladt grundskolen	36
4.2.3 Fleksibilitet i brobygningsforløb	36
4.2.4 Aldersgrænse for deltagelse i brobygningsforløb	37
4.2.5 Udbydere af brobygningsforløb	37
4.2.6 Geografiske barrierer for udbud af brobyg- ningsforløb	38
4.3 Indholdskrav til brobygningsforløb	38
4.3.1 Afklaring af uddannelses- og erhvervsvalget	39
4.3.2 Behov for praktisk udfoldelse	39
4.3.3 Personlig udvikling	40
4.3.4 Supplering af kvalifikationer	40
4.3.5 Afvejning af indholdskrav	40
4.4 Krav til eleverne	41
4.5 Brobygningsforløb og merit	41
5. VEJLEDNING	43
5.1 Vejledningen i folkeskolen	44
5.2 Den kommunale ungdomsvejledning	47
5.3 Udvalgets konstateringer vedrørende vejledningen lokalt	48
5.4 Supplering af vejledningsordningerne i forbindelse med brobygningsforløb	49
5.5 Vejledning i brobygningsforløb	50
6. EKSEMPLER PÅ BROBYGNINGSAKTIVITETER I 4 KOMMUNER	52
6.1 Esbjerg Kommune	52
6.2 Morsø Kommune	54
6.3 Århus Kommune	56
6.4 Rønnede Kommune	58
7. FINANSIERING OG ORGANISERING AF BROBYGNINGS- FORLØB	61
7.1 Økonomiske konsekvenser ved en udbygning af brobygningsforløbene	61

7.2 Den nuværende finansiering af brobygningsforløbene	65
7.3 Finansieringsprincip for brobygningsforløb	66
7.4 Støtte til eleven i et brobygningsforløb	68
7.5 Koordinering af brobygningsforløb på tværs af kommuner	72
7.6 Samarbejde mellem efterskoler og ungdomsuddannelsesinstitutioner om brobygning	73
7.7 Godkendelse af brobygningsforløb	77

BILAG 1 77

Statistik om elevernes uddannelsesmønster i overgangen mellem grundskolen og ungdomsuddannelserne

BILAG 2 83

Oversigt over igangsatte brobygningsforløb 83

BILAG 3 90

Økonomimodel for brobygning

BILAG 4 93

Modeller for lokalt/regionalt samarbejde om koordinerings- og informationsopgaver i forbindelse med brobygning

1. Indledning

I redegørelsen „Uddannelse til Alle“ har undervisningsministeren overfor Folketinget fremlagt regeringens handlingsplan vedrørende ungdomsuddannelserne. Den overordnede målsætning for denne plan er, at alle unge ved årtusindskiftet gennemfører en ungdomsuddannelse efter den afsluttede grundskole. Allerede i dag gennemfører en meget stor del af en årgang en ungdomsuddannelse, nemlig i 1992 ca. 76 %, mens der er 94 %, der påbegynder en ungdomsuddannelse. En meget stor del af de unge påbegynder således en ungdomsuddannelse, uden det lykkes for dem alle at fuldføre, hverken den påbegyndte eller en anden ungdomsuddannelse. Dette såkaldte frafald er i 1992 på små 20 % af årgangen.

Den primære målgruppe for „Uddannelse til Alle“-planen er de ca. 24 % af en årgang, der ikke fuldfører en ungdomsuddannelse. Da det imidlertid er vanskeligt at identificere dele af målgruppen, før det er for sent, må indsatsen tænkes rettet mod en større gruppe.

Handlingsplanen indeholder ialt 10 initiativer, som alle sigter på at skabe forudsætninger for, at målsætningen kan blive opfyldt.

Et af initiativerne vedrører overgangen mellem grundskolen og ungdomsuddannelserne. Der er allerede mange aktiviteter, der forsøger at lette denne vanskelige overgang. Det gælder først og fremmest vejledningen af folkeskoleelever, men der er også en række egentlige undervisningstilbud. I redegørelsen er nævnt de mange muligheder, som står til rådighed for de unge, der ikke foretrækker at gå direkte fra 9. klasse til ungdomsuddannelserne. Det drejer sig især om folkeskolens 10. klasse og de frie tilbud på ungdomsskoler og efterskoler. Hertil kommer erhvervsuddannelsernes 1. skoleperiode på teknisk skole, der for visse erhvervsuddannelser er

obligatorisk og for andre frivillig, men som indholdsmæssigt er en introduktion til uddannelsesområdet, og således forsøger at sikre, at de unge får et bedre grundlag for at vælge erhvervsuddannelse.

El-kurserne og produktionsskolerne ligger på linie med disse tilbud, dog således at deltagerne skal være ledige.

En meget stor del af en årgang benytter sig af disse tilbud i forbindelse med overgangen fra grundskolen til ungdomsuddannelse, uanset at disse aktiviteter netop i et vist omfang er „tilbud“ - altså frivillige. Det er veje, der har stået åbent for eleverne, for at lette den svære overgang.

Der er mange grunde til, at der opstår behov for en særlig indsats i forbindelse med denne „overgang“. Først og fremmest er elever ikke ens, og mange kan ikke overskue de valg, der skal tages m.h.t. fremtidig livsforløb, herunder i forbindelse med placering i arbejdslivet. Eleverne har forskelligt modningstempo og forskellig personlighed og parathed til at tage de beslutninger, som valg af ungdomsuddannelse forudsætter. Eleverne har heller ikke lært lige meget i løbet af de 9 år i grundskolen og nogle trænger til mere tid til at lære noget mere - og måske til at udvikle sig noget mere. Andre tøver overfor de store og vanskeligt overskuelige valg, der skal gøres i forbindelse med uddannelses- og erhvervsvalget.

Med redegørelsen har undervisningsministeren sat ord på denne situation og formuleret den opgave for et udvalgsarbejde, der med udgangspunkt i de allerede eksisterende tilbud om undervisning og vejledning i „overgangen“, skal foreslå en ramme for tilbud om grænseoverskridende BROBYGNING for de unge, der ikke vælger de normale hovedadgangsveje til ungdomsuddannelserne.

„Brobygningsinitiativet“ er således et videre skridt i en udvikling, der allerede finder sted, men hvor yderligere initiativer må overvejes som et middel til at sikre, at de unge får en bedre mulighed for at klare sig i ungdoms- og voksentilværelsen.

Socialkommissionens analyser har bl.a. vist, at unge med alene 9 års skolegang bag sig er alt for dårligt rustede til at klare sig i det lange løb på arbejdsmarkedet. Hertil kommer erkendelsen af, at unge møder meget store barrierer på det ordinære arbejdsmarked, og at disse barrierer i almindelighed er større, jo lavere kompetence den pågældende har. Der er ikke på længere sigt anvendelse på arbejdsmarkedet for unge uden anden kompetence, end den grundskolen giver.

I „Uddannelse til Alle“ er det grundlæggende syn på uddannelse, at det er lysten, der driver værket, d.v.s. at mest muligt bør være frivilligt, og at forløbene mest mulig bør bygge på elevens eget valg. Derfor er individualisering og hensyntagen til den enkelte så højt prioriteret i handlingsplanen. Som en konsekvens af dette må handlingsplanen også lægge vægt på begrebet *undervisningsdifferentiering*, som traditionelt er et væsentligt pædagogisk redskab til at tilgodese de individuelle forskelligheder.

I Uddannelse til Alle spiller imidlertid også et nyt begreb en stor rolle: Det er begrebet *uddannelsesdifferentiering*. Bag dette begreb ligger den tanke, at det ikke bare er i den enkelte undervisningssituation, at læreren har et ansvar for gennem undervisningsdifferentiering at tilgodese individet. Individernes forskellige behov kan ikke i tilstrækkelig grad tilgodeses, hvis ikke selve systemets struktur og valgmuligheder indebærer valg mellem forskellige muligheder, hvormed man kan tilgodese forskellige krav, interesser, læringsformer, modenhed m.v. Dette er uddannelsesdifferentiering: at alle ikke bare skæres over én kam, men at selve uddannelsesstrukturen indebærer differentieringsmuligheder.

Set i dette lys er de tilbud i overgangsfasen, som allerede findes i uddannelsessystemet, et godt eksempel på uddannelsesdifferentiering. Disse tilbud betyder jo nemlig, at samfundet tilbyder de unge stor variation i den tid og den måde, de kan vælge at gennemføre overgangen på.

Det er brobygningsudvalgets opgave at kortlægge dette og stille forslag til, hvordan der kan skabes bedre betingelser

for, at tilbudene hver for sig, men navnlig i sammenhæng, kan forbedre muligheden for, at forløbene sikrer, at alle unge kommer i gang med og fuldfører en ungdomsuddannelse.

Undervisningsministeren har derfor nedsat et brobygningsudvalg med følgende kommissorium:

„Udvalget skal udarbejde forslag til etablering af en mere fleksibel og individuel ramme for brobygning for unge med henblik på at sikre overgangen fra folkeskolen til ungdomsuddannelserne.

Udvalgsarbejdet skal tage udgangspunkt i, at der allerede i dag foreligger muligheder, der helt eller delvist opfylder de nævnte formål/behov.

Udvalget skal arbejde med følgende udgangspunkt:

1. Brobygning skal kunne sammensættes individuelt af den enkelte elev og således være differentieret i tid og sted efter den enkelte elevs ønsker og behov.
2. Den skal primært indeholde elementer fra godkendte (eksisterende) uddannelses-, undervisnings- eller beskæftigelsestilbud.
3. Brobygning har en varighed på op til 40 uger. Kombinationsforløb, der omfatter flere skolemiljøer, skal fremmes.
4. Brobygning skal lade de unge stifte bekendtskab med en bredere vifte af ungdomsuddannelser.
5. Brobygning er frivillig for den enkelte elev.

Udvalget skal:

- a. stille forslag til generel ramme for etablering af brobygning af op til et års varighed,
- b. stille forslag til hvilke indholdsmæssige krav, der skal stilles til de enkelte forløb, herunder mere værkstedsundervisning med tilhørende taxameterløft,
- c. afklare finansieringsregler for kombinationsforløb,

d. afklare og evt. stille forslag om samordning af elevernes økonomiske vilkår, idet denne er forskellig for de enkelte skoleformer m.v.,

e. afklare hvilke ændringer af de eksisterende ungdomsuddannelser, der vil være en konsekvens af den nye ramme for overgangsforløb, herunder specielt sammenhængen med erhvervsuddannelserne".

Udvalget færdiggør sit arbejde senest den 1. juli 1994. Senere blev fristen for aflevering af udvalgets betænkning sat til senest den 15. november 1994.

Udvalget fik følgende sammensætning:

Formand:

Kommitteret Hanna Dam
Undervisningsministeriet

Medlemmer:

Viceskoleinspektør Irene Lerche
Skolelederforeningen
Afløst pr. 15. maj 1994 af
Skoleinspektør Hakon Hansen
Skolelederforeningen
Kontorchef Steen Illeborg
Amtsrådsforeningen
Afløst pr. 1. oktober 1994 af
Konst. kontorchef Jørgen Pater
Børne- og kulturdirektør Leif Antonsen
Kommunernes Landsforening
Chefkonsulent Finn Pedersen
Dansk Arbejdsgiverforening
Sekretariatschef Anette Larsen
Handelsskolernes forstander- og inspektørforening
Lærer Birthe Ottesen
Foreningen af frie Ungdoms- og Efterskoler
Konst. viceskoleinspektør Nis Johannesen
Forstanderforeningen af 1972
Arbejdsmarkedskonsulent Sverre Erik Kristensen
Landsforeningen af Produktionsskoler

Rektor Niels Gullberg-Hansen
Gymnasieskolernes Rektorforening
Direktør Jørgen Ibsen
Forstander Sammenslutningen
Afløst pr. 20. maj 1994 af
Direktør Per Skovgaard
Forstander Sammenslutningen
Konsulent Andy Andresen
Landsorganisationen i Danmark
Specialkonsulent Susanne Wind
Arbejdsministeriet

Mødeberettigede suppleanter:

Fuldmægtig Kenneth Sørensen
Amtsrådsforeningen
Kontorchef Mogens Japsen
Arbejdsministeriet

Rektor Knud Rosdahl
Gymnasieskolernes Rektorforening

Sekretariat for Undervisningsministeriet:

Leder af sekretariatsfunktionen:

Kontorchef Lars Mortensen

Øvrige medlemmer:

Fuldmægtig Kurt Hejn Larsen
Specialkonsulent Birgitte Ammitzbøll
Undervisningsinspektør Finn Christensen
Fuldmægtig John Torben Larsen
Undervisningskonsulent Steffen Jensen
Undervisningskonsulent Greta Hartelius
Fagkonsulent Susanne Ulk
Specialkonsulent Jesper Rasmussen
Fagkonsulent Jette Stegmann
Studertermedarbejdere Laila Larsen og Trine Panton

Udvalget har holdt 7 møder. Herudover har der været afholdt en række møder i sekretariatet.

Udvalget afgiver hermed denne betænkning til undervisningsministeren som resultat af udvalgets arbejde.

KØBENHAVN DEN 9. NOVEMBER 1994

Kommitteret Hanna Dam (formand)
Skoleinspektør Hakon Hansen
Konst. kontorchef Jørgen Pater
Børne- og kulturdirektør Leif Antonsen
Chefkonsulent Finn Pedersen
Sekretariatschef Anette Larsen
Lærer Birthe Ottesen
Konst. viceskoledirektør Nis Johannesen
Arbejdsmarkedskonsulent Sverre Erik Kristensen
Rektor Niels Gullberg-Hansen
Direktør Per Skovgaard
Konsulent Andy Andresen
Specialkonsulent Susanne Wind

2. Sammenfatning

Udvalgets anbefalinger til en ramme for brobygning mellem grundskolen og ungdomsuddannelserne

Nedenstående ramme for brobygningsaktiviteter fremlægges af et i hovedtræk enigt udvalg. Hvor forbehold tages, vil det fremgå af teksten.

Udvalget er i sit kommissorium blevet bedt om at stille forslag til en afgrænsning af brobygnings forløb, til de indholdsmæssige krav hertil, til finansierungsregler herfor, til at afklare elevernes økonomiske vilkår i brobygningsforløb samt til at afklare hvilke ændringer af de eksisterende ungdomsuddannelser rammen for brobygningsforløb vil have.

2.1 Afgrænsning af brobygningsforløb

Det er udvalgets opfattelse, at de tilbud, der i dag eksisterer i overgangen mellem grundskolen og ungdomsuddannelserne, og som er baseret på de enkelte skoleformers egne muligheder og traditioner, skal fortsætte og udvikle sig inden for de organisatoriske rammer, som disse hver for sig har.

Udvalget er samtidig opmærksom på, at der er 16.000 unge, der ikke fanges op af det eksisterende uddannelsessystem, enten fordi de aldrig kommer igang med en ungdomsuddannelse, eller fordi de afbryder en ungdomsuddannelse uden at gå igang med en anden uddannelse umiddelbart herefter.

Efter udvalgets opfattelse kan målrettede aktiviteter i overgangen mellem grundskolen og ungdomsuddannelserne være med til løse nogle af problemerne for disse 16.000 unge, men det er også givet, at dette er ikke det eneste middel. Der må sættes ind på mange felter, herunder både i grundskolen og i ungdomsuddannelserne, jævnfør også de initiativer, der er nævnt i redegørelsen om

„Uddannelse til Alle". Udvalget vil dog ifølge kommisso-
riet holde sig til tiltag, der er direkte relateret til overgan-
gen.

Udvalget anbefaler, at der i overgangen mellem grund-
skolen og ungdomsuddannelserne etableres en nydan-
nelse i form af kombinerede overgangsforløb, kaldet
brobygning.

Brobygningsforløb defineres som et vejlednings- og
undervisningsforløb af op til 1 års varighed, der er græn-
seoverskridende mellem eksisterende uddannelsesstilbud
og skoleformer. Udvalget anbefaler, at et brobygnings-
forløb typisk vil bestå af 2-4 uddannelseselementer fra
forskellige skoleformer hver af 4-36 undervisningsugers
varighed. Længden af sådanne forløb vil kunne variere
mellem 8-40 undervisningsuger. Mindst en af de delta-
gende skoleformer skal efter udvalgets opfattelse være en
ungdomsuddannelsesinstitution for at sikre, at bro-
bygningsforløbet »bygger bro" til mindst en ungdoms-
uddannelse. Endvidere anser udvalget det for hensigts-
mæssigt at sætte en aldersgrænse på op til 19 år for elever,
der påbegynder et brobygningsforløb.

Brobygningsforløb skal være for de unge, der er uafkla-
rede og usikre med henblik på studie- og erhvervsvalget,
og skal således være med til nedbringe antallet af unge, der
aldrig kommer igang med en ungdomsuddannelse og
antallet af studieafbrydere og studieskiftere i ungdomsud-
dannelserne.

2.2 Form og indhold af brobygningsforløb

Udvalget skelner mellem brobygningsforløb for elever,
der stadig er i grundskolen (inkl. 10. klasse), og brobyg-
ningsforløb for elever, der har forladt grundskolen.

Indenfor de brobygningsforløb, der henvender sig til
elever i grundskolen, kan der på den ene side skelnes
mellem brobygningsforløb, der kombinerer en 10. klasse
med en indledende del af en ungdomsuddannelse og
brobygningsforløb, der kombinerer 10. klasse med intro-
duktionsforløb til et antal ungdomsuddannelser.

Indenfor de brobygningsforløb, der henvender sig til unge, der har forladt grundskolen, kan der skelnes mellem på den ene side brobygningsforløb, der kombinerer introduktionsforløb til flere ungdomsuddannelser, liggende i forlængelse af hinanden, og på den anden side brobygningsforløb, der kombinerer en indledende del af en ungdomsuddannelse med andre undervisnings- og praktikforløb, typisk produktionsskole, AMU-center eller beskæftigelsesprojekt.

Det er udvalgets opfattelse, at de 4 ovennævnte hovedformer for brobygningsforløb vil omfatte de fleste brobygningsforløb, der igangsættes. Udvalget vil dog gerne understrege, at disse 4 former ikke er udtømmende i forhold til alle de brobygningsforløb, der forekommer eller kan igangsættes.

Brobygningsforløb består ofte af kombinationer af eksisterende uddannelsesforløb, hvor indholdet af disse vil være fastlagt i uddannelsesbekendtgørelser m.m. Udvalget foreslår, at disse uddannelsesregler også skal være gældende for brobygningsforløb, hvad angår indholdet i brobygningsforløb, med mindre andet er fastlagt. Udvalget går ind for, at reglerne om indholdet i brobygningsforløb skal være rummelige og tillade individuelle variationer.

Det helt særlige ved brobygningsforløb er efter udvalgets mening den vejledning, som eleven opnår ved at „afprøve“ en eller flere ungdomsuddannelser. Et brobygningsforløb kan samtidig være personligt udviklende ved, at den unge oplever flere uddannelsesmiljøer med hver sit indhold og hver sin identitet.

Udvalget lægger vægt på følgende 4 indholdskrav til brobygningsforløb. Afhængig af elevens ønsker og behov kan der lægges forskellig vægt herpå.

1. Et brobygningsforløb skal indeholde aktiviteter, der giver eleverne et grundlag for at afklare deres uddannelses- og erhvervsvalg. Dette sker i høj grad ved at afprøve, hvad det indebærer at gå på en ungdomsuddannelse.

2. Et brobygningsforløb skal være med til at fremme den unges modenhed og personlighed i det hele taget. Via undervisningen skal eleverne have mulighed for at udvikle deres samarbejdsevner, nysgerrighed og selvstændighed.

3. Nogle brobygningsforløb skal være for elever, der er motiveret for en mere praktisk orienteret undervisning. Disse elever kan opnå en større selvtilid ved at deltage i værkstedsundervisning eller i kreative fag efter interesse.

4. Endelig skal der i nogle brobygningsforløb være mulighed for, at de unge i et brobygningsforløb kan supplere deres kvalifikationer, således at de fagligt er bedre rustet til at gå igang med og gennemføre en efterfølgende ungdomsuddannelse.

Udvalget anbefaler, at prøver og karaktergivning kun indgår i brobygningsforløb i den udstrækning, det i forvejen er en del af undervisningen eller den unge ønsker at aflægge prøve, jævnfør de ovenstående muligheder.

For så vidt angår mulighederne for at få merit for et brobygningsforløb i en senere ungdomsuddannelse anbefaler udvalget følgende:

Hvis en elev har gennemført en indledende del af en ungdomsuddannelse som led i brobygningsforløbet, så gives der ved fortsættelse i den pågældende ungdomsuddannelse, merit i henhold til gældende regler.

I andre brobygningsforløb vil der kun være sikkerhed for godskrivning for dele af elevens brobygningsforløb, hvis der indhentes et egentligt forhåndstilsagn om godkendelse fra en konkret uddannelsesinstitution.

2.3 Brobygning og vejledning

Udvalget mener, at det er vigtigt, at hele vejledningssystemet udnytter de muligheder, der ligger i brobygningsforløbene. Brobygningsforløbene kan ses som et supplement til den række af vejledningsinitiativer, der er i folkeskolen, jævnfør mulighederne i folkeskolelovens § 9 stk. 4 og 5, samt til de vejledningsaspekter, der ligger i en

række af uddannelsestilbudene i overgangen mellem grundskolen og ungdomsuddannelserne. Brobygningstilbudene henvender sig til de elever, der efter grundskolens 9. og 10. klasse endnu ikke er parate til eller behøver mere tid til at foretage deres uddannelses- og erhvervsvalg. Endvidere kan elever, der er faldet fra en ungdomsuddannelse, have behov for et brobygningstilbud.

Udvalget går ind for følgende arbejdsdeling i forbindelse med vejledningen om brobygningsforløb.

Hvis den unge stadig går i grundskolen er det naturligt, at beslutningen om elevens eventuelle deltagelse i et brobygningsforløb træffes af eleven i samråd med skolevejlederen og klasselæreren. Den unge har ligeledes efter eget behov mulighed for at søge vejledning i ungdomsvejledningen eller i de institutioner, som den unge ønsker at „afprøve“ i et brobygningsforløb både før og under selve forløbet.

Hvis den unge ikke længere er tilmeldt en uddannelse, er det den kommunale ungdomsvejledning, der rådgiver den unge i forbindelse med et eventuelt brobygningsforløb.

2.4 Initiativ til oprettelse af brobygningsforløb og koordinering på tværs af kommuner

Udvalget går ind for, at det skal være frivilligt for den enkelte skole og kommune at udbyde brobygningsforløb. Initiativet til at oprette et brobygningsforløb kan udspringe af det samarbejde, der i forvejen er mellem skoler, eller ved, at en kommune eller nogle kommuner i samarbejde opfordrer nogle skoler til at overveje at igangsætte et brobygningsforløb.

De kommuner, der har et varieret udbud af ungdomsuddannelser og et tilstrækkeligt stort antal elever, har det nødvendige grundlag for at etablere brobygningsforløb. Den kommunale ungdomsvejledning kan stå for udarbejdelse af informationsmateriale om kommunens udbud af brobygningsforløb.

Udvalget er samtidig opmærksom på, at mindre kommuner og deres skoler ofte har vanskeligere ved at oprette et brobygningsforløb på grund af manglende elevgrundlag og stor transportafstand til ungdomsuddannelsesinstitutionerne.

Disse kommuner har et behov for, at der laves aftaler mellem kommunerne om oprettelse og indhold i brobygningsforløb, om eventuelle transportforanstaltninger og om afregning for finansiering af brobygningsforløbene på tværs af kommunegrænser.

Der er i udvalget stillet 3 forslag til hvorledes dette samarbejde mellem kommunerne om brobygningsforløb f.eks. kan etableres:

- forankret i et embedsmandsudvalg i regi af kommuneforeningerne med repræsentanter fra de relevante skoler, kommunerne og vejledningssamarbejdet (Kommunerne Landsforenings forslag)
- forankret i et samarbejde mellem amt, kommuner og uddannelsesinstitutioner for de kommuner, der ønsker dette (Amtsrådsforeningens forslag)
- forankret i de vejledningsfaglige udvalg med repræsentanter fra alle vejledningsorganer. (Landsorganisationen i Danmark og Dansk Arbejdsgiverforenings forslag)

Udvalgets flertal er af den opfattelse, at det må være op til de lokale aktører at finde den samarbejdsmodel, der passer bedst til dem. Det afgørende for udvalget er, at der blandt lokalområdets aktører er en klar bevidsthed om forpligtelsen til at etablere et sådant samarbejde.

2.5 Økonomiske konsekvenser ved en udbygning af brobygningsforløbene

Det er vanskeligt at skønne over den fremtidige udvikling i antallet af elever i nye brobygningsforløb.

Udvalget har derfor valgt, som et regneeksempel at anføre et minimums- og maksimumstal for det fremtidige skønnede antal årselever i brobygningsforløb. Udvalget regner med, at der på sigt vil være mellem 4.000 og 7.000

årselever i brobygningsforløb ud af den anslåede målgruppe på 19.000 unge for alle initiativer i redegørelsen „Uddannelse til Alle“.

Der er stor usikkerhed i vurderingen af den samlede økonomiske virkning ved en udbygning af brobygningsforløb. Udvalget har derfor udfra en del antagelser og med forbehold foretaget nogle beregninger af omkostningerne herved. Udvalget skønner, at omkostningerne ved udbygningen vil ligge mellem 55 og 103 mio. kr. årligt. Udbygningen vil under de givne antagelser være næsten udgiftsneutral for stat og amter, mens der er merudgifter i størrelsesordenen 66-109 mio. kr. for kommunerne.

Det skal understreges, at det ikke er udvalgets opgave at gå ind i budgetreguleringsspørgsmål mellem stat, amter og kommuner ved en udbygning af brobygningsforløbene. Dette spørgsmål må i givet fald tages op gennem de sædvanlige kanaler i budgetforhandlingerne mellem stat, amter og kommuner.

2.6 Finansieringsregler for brobygningsforløb

Udvalget foreslår, at brobygningsaktiviteterne finansieres efter de regler, der er fastsat i lovgivningen om den pågældende skoleform og på grundlag af den afholdte aktivitet. Det vil sige, at den pågældende skoleforms budgetterings-, disponerings- og regnskabsregler også skal være gældende i forbindelse med brobygningsaktiviteter.

Hvis der er tale om nye vejlednings- eller undervisningsforløb, hvor der ikke i forvejen er fastsat en takst/pris, må det sikres, at den fornødne hjemmel hertil tilvejebringes. Det kan f.eks. dreje sig om nyttilrettelagte introduktionskurser til gymnasiet, handelsskolen eller teknisk skole.

Udvalget foreslår endvidere, at der i tillæg til de normale takster for de enkelte uddannelsesforløb skal bevilges et ekstra beløb for at sikre en høj undervisningskvalitet i brobygningsforløbene. Forslaget er begrundet i, at brobygningsforløbene ofte henvender sig til elever, der vil kræve en ekstra undervisningsmæssig indsats, samt at der

vil være ekstra koordinerings- og administrationsomkostninger forbundet med, at flere skoler indgår i et samarbejde om brobygning.

2.7 Samspilsproblemer mellem de forskellige elevstøtteordninger i brobygningsforløb

Netop i brobygningsforløb, der kombinerer forskellige undervisningsforløb fra forskellige skoleformer, kan der opstå samspilsproblemer mellem elevstøtte, kontanthjælp og statens uddannelsesstøtte. Dette er f.eks. tilfældet, når 1. skoleperiode på en teknisk skole kombineres med et forløb på en produktionsskole, et El-kursus eller et beskæftigelsesprojekt.

Udvalget er bevidst om, at der ikke findes en enkel løsning på disse samspilsproblemer. Udvalget går ind for en enkel ordning for så vidt angår elevstøtten i brobygningsforløb.

Udvalget anbefaler, at der på længere sigt skabes bedre overensstemmelse mellem de forskellige godtgørelses-systemer, således at de unge ikke vælger aktivitet på baggrund af, hvor de kan opnå mest i støtte.

2.8 Godkendelse af brobygningsforløb

Brobygningsforløb skal i dag i mange tilfælde godkendes i Undervisningsministeriet, idet de som hovedregel må gennemføres som forsøg på grund af hjemmelproblematikken og manglende mulighed for ordinær finansiering.

Udvalget foreslår, at der på sigt ikke længere skal være en godkendelse af brobygningsforløb, hvis de ligger inden for de rammer, der udstikkes i forlængelse af denne rapport.

Udvalget er opmærksom på, at dette indebærer, at en række love for uddannelser, der kan indgå i brobygningsforløb, som konsekvens af forslaget skal justeres. Udvalget mener samtidig, at Undervisningsministeriet løbende skal følge brobygningsaktiviteterne, og at der skal kunne indhentes oplysninger fra kommunerne om erfaringerne med brobygningsforløb.

3. Brobygning i overgangen mellem grundskole og ungdomsuddannelse

3.1 Indledning

Redegørelsen om „Uddannelse til Alle“ peger på de mange undervisningsmuligheder, der aktuelt findes i området mellem grundskolen og ungdomsuddannelserne. Disse muligheder har udviklet sig gennem en årrække både i omfang og med hensyn til den variation, de repræsenterer. Det er fælles for dem alle, at de kan siges at have en brobygningsfunktion for de unge til at klare overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse.

Hvis der fokuseres på denne brobygningsfunktion er der mulighed for, at de mange undervisningstilbud kan bidrage bedre til UTA-planens målsætning om at mindske restgruppen og at nedbringe frafaldet.

Det spørgsmål, der kan stilles, er: Hvorledes er de mange tilbud egnet til at varetage denne brobygningsfunktion, og hvorledes kan funktionen endnu bedre varetages, eventuelt ved at der skabes nye muligheder.

Udvalget har derfor gennemgået de undervisningstilbud, som aktuelt forekommer, og udarbejdet forslag til, hvorledes disse tilbud kan suppleres med nye muligheder, herunder navnlig ved at skabe en ramme for at tilbyde de unge kombinerede brobygningsforløb.

3.2 Overgangsproblemets omfang

Overgangen fra grundskolen til ungdomsuddannelserne er for nogle unge en fase, der kan indebære en risiko for, at den unge ikke kommer i gang med eller ikke gennemfører en påbegyndt ungdomsuddannelse.

Disse problemer kan illustreres med tallene for antallet af unge, der ikke kommer i gang med ungdomsuddannelse, for antallet af unge, der falder fra, og for unge, der skifter uddannelse undervejs. *j j.*

I bilag 1 er der udarbejdet et talmateriale, der viser de unges uddannelsesforløb.

Undervisningsministeriets datakontor har gennemgået alle uddannelsesforløb for de 69.328 elever, som pr. 1/10 1989 gik på 9. klassetrin og var under 19 år gamle. Uddannelsesstatus pr. 1/10 1990, 1991 og 1992 for disse elever er registreret - og der er i alt 2607 forskellige forløb.

I nedenstående oversigt over de unges uddannelsesmønster i overgangen mellem grundskolen og ungdomsuddannelserne er der anført 9 hovedveje, som benyttes af 62 % af eleverne. I oversigten er der indarbejdet et skøn på ét område, nemlig den andel unge, som efter 10. klasse og 1. år på teknisk skole eller handelsskole går i praktik. Disse kan ikke registreres i systemet, men der er anslået et tal på grundlag af oplysninger fra Undervisningsministeriets Erhvervsskoleafdeling.

Tabel 3-1 Oversigt over de unges uddannelsesmønster i overgangen mellem grundskolen og ungdomsuddannelserne

HOVEDVEJE

Gymnasiet

fra 9. kl. 12.022

fra 10. kl. 5.192

17.214

Hf

fra 10. kl. 2.437 2.437

Handelsskole

fra 9. kl. 3.407

fra 10. kl. 8.829 12.236

Teknisk skole

fra 9. kl. 2.286

fra 10. kl. 8.374 10.660

Land/skov/søfartsuddannelser

fra 9. kl. 59

fra 10. kl. 176 235

I ALT HOVEDVEJE 42.782

SKIFTERE MELLEM HOVEDVEJE

men uden afbrud 3.356

PAUSE inden indgang i hovedvej 4.343

AFBRYDERE (afbrudt ét eller flere forløb) 12.031

UD AF 9. KLASSE 1.852

UD AF 10. KLASSE 4.154

OMGÆNGERE i 9./10. KLASSE 810

I ALT 69.328

Hertil kommer ca. 700, som har forladt skolen efter 8. klasse.

Det skal bemærkes, at det ikke vides, hvor mange af afbryderne og dem, som går ud af 8., 9. eller 10. klasse, der går til produktionsskoler, El-kurser o.l. eller til en privat

uddannelse eller til en etatsuddannelse. Dette skønnes dog ikke at være over 2.000 elever.

Det må således konstateres, at følgende grupper ikke fanges op i det eksisterende system:

- 1) Restgruppen, d.v.s. de ca. 6.000 elever, der forlader grundskolen uden at begynde på en ungdomsuddannelse.
- 2) Afbryderne - eller den del af dem, der ikke begynder på en privat uddannelse eller en etatsuddannelse - skønnet til ca. 10.000 elever.

Disse 2 grupper udgør målgruppen for de initiativer, der kan er nævnt i UTA-handlingsplanen, herunder initiativer, der letter overgangen fra grundskolen til ungdomsuddannelserne.

Derudover er der en 3. gruppe:

- 3) Skifterne, d.v.s. de ca. 3.000 elever, der har skiftet mellem to ungdomsuddannelser, hvor det må antages, at en del skift har sin årsag i fejlagtig viden og forventning til den først valgte uddannelse, og hvor en forbedret indsats i overgangsfasen vil betyde, at valget kan foretages på et mere sikkert grundlag.

Udvalget finder, at målrettede aktiviteter i overgangsperioden, herunder brobygning, kan være med til at løse nogle af problemerne, men det er givet, at dette ikke kan være det eneste middel. Der må sættes ind på mange felter, herunder både i grundskolen og i ungdomsuddannelserne. Udvalget har dog ifølge kommissoriet primært beskæftiget sig med tiltag, der direkte er relateret til selve overgangen.

3.3 Aktiviteter, der inden for rammerne af grundskoleundervisningen er rettet mod overgangen

Allerede i folkeskolen skal der foregå en grundig forberedelse af overgangen fra grundskolen til ungdomsuddannelserne.

Grundelementet er faget uddannelses-, erhvervs- og arbejdsmarkedsorientering, der indebærer en orientering om uddannelses- og erhvervsmulighederne og om grundlaget for at kunne træffe egne valg, samt en personlig rådgivning og vejledning af den enkelte elev.

Dette suppleres af en uddannelses- og erhvervsintroduktion samt et tilbud om erhvervspraktik i virksomheder og institutioner i henhold til folkeskolelovens § 9 stk. 4.

I den nye folkeskolelov lægges der op til en udbygning af disse muligheder. Med folkeskolelovens § 9 stk. 5 har folkeskolen mulighed for at tilbyde elever i 8.-10. klasse undervisningsforløb, hvor praktisk og teoretisk indhold kombineres i en undervisning, der kan finde sted uden for skolen. Bestemmelsen har et bredere sigte end forberedelse af overgangen, men kan også danne grundlag for denne.

Der henvises iøvrigt til kap. 5 om vejledning.

I denne rapport vil man i h.t. kommissoriet ikke beskæftige sig med undervisning på 8. og 9. klassetrin, men blot konstatere, at der i folkeskoleloven er skabt rammer og muligheder for, før undervisningspligten er opfyldt, at skabe undervisning og vejledning, som også vil kunne forberede overgangen til ungdomsuddannelserne.

Udvalget finder det afgørende vigtigt, at der ved implementeringen af folkeskoleloven og gennem udsendelse af vejledende materiale og på anden måde skabes en sammenhæng mellem andre overgangsaktiviteter og den forudgående undervisning på 8. og 9. klassetrin. Ligeledes finder udvalget det vigtigt, at kommunerne, der har ansvaret, vil lægge stor vægt på dette område, herunder økonomisk.

3.4 De unges behov i overgangsfasen

Nedenfor drøftes en række behov, som i særlig grad må tages i betragtning, når man beskæftiger sig med overgangsfasen:

- Personlig udvikling

De unge modnes ikke i samme takt. Nogle unge har simpelthen brug for mere tid. Det kan være til at nå det samme, eller de har brug for en periode, hvor de møder nye udfordringer og derved får mulighed for at udvikle sig yderligere personligt og får et bedre grundlag for at træffe et uddannelsesvalg. Denne udvikling kan for nogle fremmes ved et skift i skolemiljø.

- Afklaring af uddannelses- og erhvervsvalget

Nogle unge er usikre og uafklarede med hensyn til deres uddannelses- og erhvervsvalg. Disse unge kan have behov for i en periode at afprøve forskellige dele af eller introduktionsforløb til de efterfølgende ungdomsuddannelser for på den måde at afklare deres interesser og evner.

- Behov for praktisk udfoldelse

Andre unge er trætte af den form og det indhold, deres undervisning i folkeskolen har haft, og ønsker at udfolde deres evner f.eks. ved praktisk arbejde i andre skoleformer.

- Supplering af kvalifikationer

Endelig er der unge, der har behov for at supplere deres kvalifikationer, således at de bliver bedre rustet til at gå i gang med den ønskede ungdomsuddannelse.

Med baggrund i ovennævnte kan man anføre, at nogle unge har behov for en periode, inden de efter grundskolens 9. klasse går ind i en ungdomsuddannelse, hvor disse behov kan opfyldes.

Der er da også forskellige tiltag i dag, hvormed disse behov søges imødekommet.

3.5 Overgangsforløb i dag

I dette afsnit vil der blive givet en beskrivelse af de overgangsaktiviteter, der allerede i dag finder sted. Det sker på grundlag af den beskrivelse og afgrænsning, der er lagt frem i UTA-redegørelsen, som rummer kommissoriet for udvalgsarbejdet.

Der er således en række tilbud, der imødekommer de behov, som de unge kan have i overgangen fra grundsko-

len til ungdomsuddannelse. I visse tilfælde er disse tilbud selv indledende dele af en ungdomsuddannelse. Det drejer sig alt i alt om følgende muligheder:

- folkeskolens 10. klasse m.v.
- efterskolernes tilbud
- ungdomsskolens kursus- og heltidsundervisning
- erhvervsuddannelsernes 1. skoleperiode på de tekniske områder
- social- og sundhedsuddannelsernes indgangsår
- husholdningsskolernes tilbud
- produktionsskolernes tilbud
- erhvervsintroducerende uddannelser på AMU-centre
- beskæftigelsesprojekter

Man kan konstatere, at udbuddet og benyttelsen af tilbud af denne art er vokset gennem en længere årrække. Der kan peges på den øgede interesse for efterskoleophold, på en øget andel af elever der efter 9. klasse fortsætter i 10. klasse, på indførelsen af SOSU-indgangsåret og 1. skoleperiodes med dens karakter af bred introduktion og „opsamlings tiltagene“ i form af produktionsskoler, beskæftigelsesprojekter og El-kurser. Der synes således at have været et voksende behov for de ovenstående overgangsforløb.

Nu er deltagelse i disse tilbud som nævnt ikke på alle måder frivillig. For en del elever er dele af tilbudene obligatoriske, hvis de vil vælge bestemte uddannelsesveje. For elever, der vil søge ind i erhvervsuddannelserne, er 1. skoleperiode obligatorisk, hvis eleven er under 18 år og vil fortsætte med en 2. skoleperiode, hvor 1. skoleperiode er en del af uddannelsen, hvilket er tilfældet for ca. 75 % af uddannelserne. For andre elever er det nødvendigt, hvis eleven vil optages i HF-uddannelsen, at gennemføre en 10. klasse. Alligevel må betydelige dele af den aktivitet, som foregår i området, betegnes som frivillig fra elevens side og bestemt af de ovenfor omtalte motiver.

Når udbuddet og deltagelsen igennem en årrække stadig er vokset, kan det ses som et udtryk for, at selve valg-

processen er blevet vanskeligere, men også at de unge og deres vejledere vurderer, at det ikke er nødvendigt at skynde sig med at komme den kortest mulige vej gennem uddannelserne og frem til et måske usikkert arbejdsmarked.

Udvalget finder, at de tilbud, der i dag eksisterer, og som er baseret på de enkelte skoleformers egne muligheder og traditioner, skal fortsætte og udvikle sig inden for de organisatoriske rammer, som disse hver for sig har.

3.6. Erfaringer med forsøg med nye overgangsforløb

På tredje år foregår der forsøgsundervisning med de såkaldte TEK1-10 forløb¹. Disse forløb er en kombination af en 10. klasse i folkeskolens regi og en 1. skoleperiode på en teknisk skole. Det bærende i kombinationen er, at eleven får en dobbelt kompetence - bevis for både en 10. klasse og en 1. skoleperiode. Dette kan lade sig gøre, fordi man forudsætter en så stor overlapning i indholdet af „almene“ fag, at en del af dette kan „spares“ i kombinationen. På det foreløbige grundlag har der været gode erfaringer med disse forsøg, dels begrundet i, at eleverne udtrykker tilfredshed såvel verbalt, som gennem deres adfærd (gennem et mindre frafald end man ellers ville forvente), dels begrundet i den tilfredshed lærerne udtrykker både m.h.t. eleverne udbytte som m.h.t. deres eget udbytte i form af meget større fortrolighed med den anden skoleform, dens vilkår og muligheder.

I 1993 var der 727 elever på TEK1-10 forløbet, hvilket svarer til godt 1,3 % af en ungdomsårgang. Hvis der hertil lægges andre overgangsforsøg SOSU-10, MERK-10, HF-10 m.m. kan det skønnes, at omkring 2 % af en ungdomsårgang allerede følger et kombineret overgangsforløb.

¹Udvalget har valgt at benævne kombinationer af 10. klasse og 1. skoleperiode på en teknisk erhvervsuddannelse for TEK1-10 for at kunne skelne dem fra TEK-10 forløb, der er en kombination af 10. klasse og et introduktionsforløb at kortere varighed end 1. skoleperiode til de tekniske erhvervsuddannelser.

Formodentlig stiger denne andel de kommende år, idet undervisningsministeren har besluttet at udvide TEK1-10 forsøgene til alle de erhvervsskoler, der måtte ønske det fra skoleåret 1994-95. Tilmeldinger for 1994/95 omfatter 33 tekniske skoler og ca. 1200 elever.

Det kan således konstateres, at for så vidt angår TEK1-10, er der efterhånden mere tale om en driftssituation end om forsøg på området.

Fra skoleåret 1994/95 har der været iværksat flere andre typer kombinationsforløb. Disse forløb varer alle 1 år, så der skønnes at være ca. 2.000 årselever i brobygningsforløb i skoleåret 1994/95.

Brobygningsudvalgets anbefalinger, og de konkrete tiltag, der kommer ud af dette, vil yderligere kunne medvirke til at skærpe interessen for disse kombinerede overgangsforløb i de kommende år.

3.7 Udvalgets overvejelser vedrørende nye overgangsforløb

I lyset af de gode erfaringer med forsøgene med de kombinerede overgangsforløb, som synes at imødekomme nogle behov, har udvalget drøftet, hvorledes man bedst ville kunne fremme en videre udvikling af sådanne nye overgangstilbud. Disse tilbud skal primært have en effekt for de elever, som det har vist sig aller vanskeligst at drage ind i ungdomsuddannelserne og at fastholde i et uddannelsesforløb.

Udvalget er, som tidligere nævnt, enige om, at alle de tilbud om overgangsforløb, der i dag eksisterer, og som er baseret på de enkelte skoleformers egne muligheder, bør fortsætte, som de praktiseres ud fra hver sin tradition og med de gældende hjemler m.v., herunder med de udviklingsmuligheder, som disse hver for sig har.

Udvalget anbefaler derudover, at der etableres en nydanelse i form af kombinerede overgangsforløb, kaldet brobygning. Udvalget vil fremlægge forslag om en ordning, der skal danne ramme om en række nye muligheder. Ordningen skal ikke fastlægges i alle enkeltheder, men

brobygningen skal kunne udvikle sig inden for en ramme, som udvalget vil foreslå. Det særlige ved disse tilbud skal være, at de kombinerer de muligheder, som de enkelte skoleformer hver for sig kan tilbyde i ét samlet forløb. De dele, som et forløb skal bestå af, skal tages ud af de tilbud, som skoleformerne udbyder som overgangstilbud, evt. i særlige moduler eller udsnit.

Dette vil efterfølgende blive beskrevet mere detaljeret.

3.8 Brobygningsforløb

Som det nye, der er hovedemnet for denne rapport, skal de unge også kunne tilbydes brobygningsforløb på op til ét års varighed. Disse forløb adskiller sig fra de ordinære tilbud ved at være *grænseoverskridende* mellem eksisterende uddannelsesstilbud og skoleformer. Dette indebærer, at de unge får erfaringer med mindst to forskellige skoleformer i det kombinerede forløb.

Udvalget har diskuteret om der skal gives mulighed for, at brobygning kan finde sted inden for den samme skoleform, men med moduler på forskellige skoler og/eller med klart forskelligt indhold. Det er udvalgets opfattelse, at dette i højere grad burde kunne lade sig gøre, og udvalget vil opfordre til, at problemerne forbundet hermed søges løst.

I Uddannelse til Alle-redegørelsen foreslås det, at der skabes muligheder for, at de unge kan bygge bro i overgangen mellem grundskolen og ungdomsuddannelserne efter deres egne behov og sammensætte et undervisnings- og vejledningsforløb på op til 1 år.

Et brobygningsforløb er et undervisnings- og vejledningsforløb for de unge, der er usikre og uafklarede med hensyn til deres uddannelses- og erhvervsvalg efter grundskolen eller som af anden grund ikke er parat til at gå den direkte vej til ungdomsuddannelserne.

Disse brobygningsforløb skal i særlig grad bidrage både til at *reducere* restgruppen og til at sikre, at flere unge *gennemfører* en ungdomsuddannelse.

Brobygningsforløbene skal være egnede til at imødekomme de unges behov for personlig udvikling, for afklaring af uddannelses- og erhvervsvalg, for praktisk udfoldelse og for supplering af kvalifikationer i overgangen mellem grundskolen og ungdomsuddannelserne.

Endvidere vil forløbene give de unge mulighed for, i det samme forløb, at stifte bekendtskab med flere forskellige uddannelsesmiljøer. Dette vil give de unge et bedre grundlag for at træffe et uddannelses- og erhvervsvalg. Herudover kan de unges personlige udvikling fremmes gennem mødet med forskellige skolemiljøer, hvor indlæringsformer og -metoder kan være af forskellig karakter.

Samarbejdet mellem de forskellige skoleformer vil kunne være en væsentlig kilde til gensidig inspiration og forståelse blandt de involverede lærere. Disse vil samtidig få et bedre overblik over de eventuelle vanskeligheder, som de unge møder i overgangen mellem grundskolen og ungdomsuddannelserne.

Et brobygningsforløb vil typisk skulle bestå af 2-4 uddannelseselementer fra forskellige skoleformer hver af 4-36 ugers varighed. Længden af sådanne forløb vil kunne variere mellem 8-40 undervisningsuger. Mindst en af de deltagende skoleformer skal være en ungdomsuddannelsesinstitution for at sikre, at brobygningsforløbet „bygger bro“ til en ungdomsuddannelse. I bilag 2 er der en oversigt over igangsatte brobygningsforløb, som udvalget har kendskab til.

Et brobygningsforløb kan bestå af de ordinære undervisningstilbud eller af dele heraf. Der må imidlertid også skabes mulighed for, at de kan omfatte introduktion til eller dele af andre ungdomsuddannelsesstilbud, f.eks. de merkantile erhvervsuddannelser på handelsskolerne, gymnasie- og hf-uddannelsen samt de erhvervsgymnasiale uddannelser. På disse områder bør der udformes særlige uddannelseselementer beregnet for brobygningsforløb.

Brobygningsforløb kan bestå af et antal adskilte elementer, der blot gennemføres i forlængelse af hinanden i

form af særlige standardforløb aftalt mellem forskellige skoleformer, samt i en eventuelt helt individuelt tilrettelagt form.

Der bør også være mulighed for et integreret forløb, hvor elementerne sammenbygges. Eksempler på sådanne brobygningsforløb er TEK1-10, SOSU-10, HF-10 og de integrerede forløb af 1. skoleperiode på teknisk skole kombineret med en produktionsskole eller et beskæftigelsesprojekt.

Der kan naturligvis tænkes flere andre kombinationer af de forannævnte muligheder og forløb, herunder ved inddragning af flere end 2 skoleformer.

3.9 Målgruppen for brobygningsforløb

Brobygning må ses som et supplement til de andre tiltag, der for den unge letter overgangsfasen fra grundskolen til ungdomsuddannelserne. Det skal være med til at sikre, at flere går i gang med en ungdomsuddannelse, at færre falder fra, og at flere vælger en ungdomsuddannelse, de virkelig har lyst til og kan klare, d.v.s. „afsøger“ mulighederne inden de vælger uddannelse.

Jævnfør gennemgangen af de relevante grupper i bilag 1, udgør målgruppen skønsmæssigt 19.000 unge, der enten skifter mellem de forskellige ungdomsuddannelser, afbryder en ungdomsuddannelse eller slet ikke er påbegyndt en ungdomsuddannelse i løbet af denne 3 årige periode fra 1/10 1989 til 1/10 1992.

UTA-initiativerne søger at mindske disse grupper, og brobygning er kun et blandt mange initiativer.

UTA-initiativerne tager også sigte på at forbedre de eksisterende ungdomsuddannelser og de ordinære overgangsforløb.

Hertil kommer de nye muligheder, som de unge har for vælge erhvervsgrunduddannelsen og den fri ungdomsuddannelse. Disse to uddannelser er netop alternativer til de mere etablerede ungdomsuddannelser.

Disse øvrige initiativer, der er igangsat med redegørelsen „Uddannelse til Alle“, skulle bl.a. gerne nedbringe antallet af studieafbrydere og antallet af unge, der aldrig kommer igang med en ungdomsuddannelse. Da ungdomsårgangene samtidig er faldende i de kommende år, må det forventes, at den primære målgruppe for brobygningsforløb vil være mindre end de ovennævnte 19.000.

Idet der således er mange tilbud for de uafklarede unge, er det vanskeligt at give et skøn for hvor mange unge, der vil vælge netop et brobygningsforløb. Man kan dog få et fingerpeg i det nuværende antal unge, der er igang med et sådant forløb, hvilket er ca. 2.000 unge i skoleåret 94/95, og dette tal har været stigende. På den ovenfor anførte baggrund antager udvalget, at omfanget af brobygningsforløb vil ligge mellem 4.000 og 7.000 årselever.

4. Form og indhold af brobygningsforløb

4.1 Formen for brobygningsforløb

Formålet med et brobygningsforløb er elevernes afklaring af deres uddannelses- og erhvervsvalg samt at bidrage til deres personlige udvikling gennem undervisning og vejledning.

Indholdet i og vilkårene for brobygningsforløb må efter dette formål udformes og tage udgangspunkt i målgruppen for brobygningsforløbene.

Brobygningsforløb består af kombinationer af uddannelsesforløb fra flere forskellige uddannelsestilbud eller dele heraf. I det omfang, der er tale om godkendte uddannelser, vil indholdet af disse forløb være fastlagt i uddannelsesbekendtgørelser m.m. Disse uddannelsesregler skal, med mindre andet er fastlagt, fortsat være gældende også i brobygningsforløbene.

Hvis brobygningsforløb også skal kunne bestå af nye uddannelseselementer, f.eks. nytilrettelagte introduktionsforløb, må der fastsættes regler, der udstikker rammer herfor og skaber bevillingsmæssig hjemmel.

Planen for og gennemførelsen af disse forløb er ikke enkelt. De forskellige uddannelsesmuligheder skal præsenteres for eleverne gennem undervisning. Institutionerne skal præsentere noget af den undervisning, de byder på. Denne præsentation skal på den ene side være interessevækkende, men der må på den anden side ikke være tale om egentlig markedsføring.

Undervisningen skal også være motiverende, men den skal samtidig give et realistisk billede af krav og vilkår. Eleverne skal have anledning til at prøve sig selv af, og de

skal erfare noget om såvel positive som negative aspekter ved den pågældende uddannelse.

4.2 Forskellige former for brobygningsforløb

På grundlag af forsøgs- og udviklingsarbejder samt planer og ideer, som udvalget er blevet gjort bekendt med, kan der grundlæggende skelnes mellem to former for brobygningsforløb.

Dels er der brobygningsforløb, hvor eleven stadig er i grundskolens 10. klasse, og dels er der forløb, hvor eleverne har forladt grundskolen.

I det følgende gennemgås forskellige brobygningsforløb med udgangspunkt i denne todeling. Der henvises endvidere til bilag 2, hvori der er en oversigt over igangsatte brobygningsforløb.

4.2.1 Brobygningsforløb for elever, der stadig er i grundskolen

Inden for denne form for brobygningsforløb kan der skelnes mellem på den ene side de brobygningsforløb, der kombinerer en 10. klasse med en indledende del af en ungdomsuddannelse, f.eks. TEK1-10, SOSU-10, LAND-10 m.fl. (se bilag 2). På den anden side de brobygningsforløb, der kombinerer 10. klasse med introduktionsforløb til et antal ungdomsuddannelser.

I disse brobygningsforløb er det grundskolen, der står for vejledningen af eleven om en eventuel deltagelse i brobygningsforløb.

I forbindelse med vejledningen i folkeskolen skal der udarbejdes uddannelsesplaner for alle folkeskoleelever, der udstikker en plan for hver enkelte elevs videre uddannelsesforløb. Arbejdet med uddannelsesplanerne skal bruges til at afklare elevens interesser og ønsker for så vidt angår uddannelse og senere arbejde. Hvis en elev er usikker på, hvad han eller hun gerne vil fortsætte med, kunne det overvejes at tage et brobygningsforløb for at opnå en nærmere afklaring. Den nærmere form for og indhold i brobygningsforløbet aftales mellem elev og vejleder, og det nedfældes i elevens uddannelsesplan.

Eleven må vælge ud fra det udbud af brobygningsforløb, der er i lokalområdet. Dette vil ofte være et udbud, der ligger fast, men der skal kunne tages hensyn til elevens individuelle ønsker til brobygningsforløb afstemt efter de muligheder, der er lokalt og i forhold til de generelle rammer for brobygningsforløb.

4.2.2 Brobygningsforløb for elever, der har forladt grundskolen

Inden for denne form for brobygningsforløb kan der sondres mellem på den ene side brobygningsforløb, der kombinerer introduktionsforløb til flere ungdomsuddannelser, d.v.s. introduktionsforløb til mindst 2 ungdomsuddannelser, liggende i forlængelse af hinanden. På den anden side brobygningsforløb, der kombinerer en indledende del af en ungdomsuddannelse med andre undervisnings-/praktikforløb, typisk beskæftigelsesprojekt, AMU-center eller produktionsskole.

I disse forløb er det den kommunale ungdomsvejledning, der er ansvarlig for vejledning af eleven i samarbejde med de involverede skoler om deltagelse i et eventuelt brobygningsforløb. Ungdomsvejledningen skal endvidere sammen med eleven stå for udarbejdelsen af en uddannelsesplan for forløbet. Planen vil igen skulle tage udgangspunkt i det udbud af brobygningsforløb, der er i lokalområdet. Ungdomsvejledningen vil naturligvis i vejledningen af de unge og i udarbejdelsen af uddannelsesplanen være i kontakt med de institutioner, der udbyder brobygningsforløbene i det omfang, der er behov for det.

4.2.3 Fleksibilitet i brobygningsforløb

I de to foregående afsnit 2.1 og 2.2 er der nævnt 4 hovedformer for brobygningsforløb. Disse skal ikke betragtes som udtømmende i forhold til de mange forskellige brobygningsforløb, der kunne tænkes. Det er dog udvalgets opfattelse, at de 4 hovedformer vil dække de fleste brobygningsforløb, der igangsættes. Dette skønnes på baggrund af erfaringer, planer og ideer om brobygningsforløb, som udvalget er bekendt med.

Som et led i uddannelsesplanen skal eleven løbende og støttet af skolen eller ungdomsvejledningen i brobygningsforløbet gøre status og overvejelser over, om uddannelsesplanen videre frem svarer til de opsamlede erfaringer og interesser. Der skal således være mulighed for at justere på uddannelsesplanen, herunder eventuelt at begynde på en ungdomsuddannelse tidligere, hvis eleven er blevet afklaret inden brobygningsforløbets afslutning.

Det vil stille store krav til fleksibilitet og lydhørhed fra udbyderne af brobygningsforløbene, at der skal være muligheder for successiv optagelse og afgang fra forløbene. Det stiller også krav om fleksibilitet i tilrettelæggelsen af en række ungdomsuddannelser, hvor der oftest kun er én studiestart om året i august måned.

4.2.4 Aldersgrænse for deltagelse i brobygningsforløb

Det må anses for hensigtsmæssigt at sætte en aldersgrænse på op til 19 år for elever, der påbegynder et brobygningsforløb. Det er den samme aldersgrænse, der er gældende for den kommunale ungdomsvejledning. Ifølge lov om erhvervsgrunduddannelsen m.v. har kommunalbestyrelsen pligt til at tilbyde de unge, der bor i kommunen, vejledning om uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder i 2 år efter, at de ved undervisningspligtens ophør eller senere er udskrevet af grundskolen dog mindst til de fylder 19 år. Kommunen skal dog have mulighed for at dispensere for aldersgrænsen i de tilfælde, hvor den skønner, at det vil være værdifuldt for den unge at deltage i et brobygningsforløb.

4.2.5 Udbydere af brobygningsforløb

Følgende uddannelsesinstitutioner kan udbyde brobygningsforløb

- folkeskoler
- frie grundskoler
- efterskoler
- kommunale ungdomsskoler
- tekniske skoler
- handelsskoler

- gymnasier og hf
- landbrugsskoler
- sundheds- og socialskoler
- husholdningsskoler

Som det fremgår af kapitel 3 skal mindst en af de delta-gende skoleformer være en ungdomsuddannelses-institution for at sikre, at brobygningsforløbet „bygger bro“ til en ungdomsuddannelse. Kommunale beskæftigelsesprojekter, El-kurser og undervisningen på produktionsskoler kan være en del af et brobygningsforløb, hvis det foregår i et samarbejde med en ungdomsuddannelsesinstitution.

4.2.6 Geografiske barrierer for udbud af brobygningsforløb

Udbud og gennemførelse af brobygningsforløb vil kunne støde på geografiske barrierer i de mere tyndt befolkede egne af landet. Her vil det kunne være vanskeligt at samle hele hold til gennemførelse af brobygningsforløb. Der henvises til de i kap. 7.5 foreslåede samarbejdsformer, det være sig mellem-kommunalt samarbejde, samarbejde mellem amt og kommune eller samarbejde omkring vejledningsfaglige udvalg, som en mulighed for at sikre, at elever alligevel kan få relevante tilbud.

En anden mulighed for at overkomme den geografiske barriere for brobygningsforløb er at flytte ungdomsuddannelsesstilbudene ud i lokalområderne, således at undervisningen gennemføres på lokaliteter, der er nærmere elevernes hjemsted. Som eksemplificering af problemstillingen henvises til kap. 6.4 om Rønnede kommune.

4.3 Indholdskrav til brobygningsforløb

Indholdet i de enkelte dele af brobygningsforløbene er enten fastlagt i eksisterende uddannelsesregler eller foreslås fastsat i nye regler. Disse regler må være rummelige og tillade individuelle variationer. Herudover vil det helt særlige være vejledningen og det personligt udviklende

ved at opleve flere uddannelsesmiljøer med hver sit indhold og hver sin identitet.

Ofte vil udgangspunktet kunne være et standardforløb, som allerede er aftalt i det lokale samarbejde. Dette må drøftes i forhold til den pågældende elevs specifikke behov og eventuelt modificeres herefter, eller der må udarbejdes et mere individuelt alternativ. Det vil da være en forpligtelse for alle involverede at sikre sig, at planen for undervisningen lever op til de indholdsmæssige krav.

4.3.1 Afklaring af uddannelses- og erhvervsvalget

Brobygningsforløb er undervisnings- og vejledningsforløb på op til 1 år. Forløbene skal derfor indeholde en række aktiviteter, der giver anledning til, at eleverne får et grundlag for at afklare deres uddannelses- og erhvervsvalg.

En stor del af vejledningsformålet i et brobygningsforløb opfyldes ved, at den unge kan afprøve dele af én eller flere ungdomsuddannelser. Vejledningen indgår her som en integreret del af undervisningen, hvor den unge i praksis kan afprøve, hvad det indebærer at gå på en bestemt ungdomsuddannelse.

Det er vigtigt, at den unge samtidig lærer at forholde sig kritisk til denne „afprøvning“. Det er således nødvendigt, at underviserne i et brobygningsforløb leverer et med- og modspil for at hjælpe den unge til en afklaring af uddannelses- og erhvervsvalget.

Derfor skal der i brobygningsforløbet udover selve „afprøvningen“ være en løbende personlig vejledning, som beskrevet i kapitlet om vejledning, der kan sikre denne afklaring.

4.3.2 Behov for praktisk udfoldelse

Nogle elever er ikke motiveret for den teoretiske undervisning, men er mere motiveret af praktisk orienteret undervisning.

Derfor skal der også være muligheder for eleverne at vælge brobygningsforløb, hvor det praktiske element udgør en væsentlig del. Nogle elever kan således øge deres selvtillid ved at deltage i værkstedsorienteret undervisning eller i kreative fag efter interesse. I mange tilfælde viser det sig, at eleverne efterfølgende kan være mere motiverede for undervisning.

4.3.3 Personlig udvikling

De unge modnes ikke lige hurtigt. Nogle unge har brug for mere tid til at udvikle sig og til at træffe uddannelses- og erhvervsvalget.

Eleverne skal via undervisningen i brobygningsforløb have mulighed for at udvikle deres samarbejdsevner, problemløsningsevne, nysgerrighed og selvstændighed. Disse egenskaber er væsentlige forudsætninger for at kunne klare sig i et videre uddannelsesforløb og senere på arbejdsmarkedet.

Den unges personlige udvikling kan også fremmes ved, at den unge i et brobygningsforløb får mulighed for at stifte bekendtskab med forskellige uddannelsesmiljøer, indlæringsformer og -metoder.

4.3.4 Supplering af kvalifikationer

Det skal være muligt for de unge via et brobygningsforløb at blive bedre rustet til at gå i gang med og gennemføre en efterfølgende ungdomsuddannelse.

De unge skal derfor have mulighed for i et brobygningsforløb at tage folkeskolens afgangsprøver, folkeskolens projektopgave og tx-fag som led i et brobygningsforløb under hensyntagen til de lokale muligheder for at udbyde disse fag.

Endvidere bør den unge have mulighed for at deltage i HF-enkeltfagsundervisning.

Prøver og karaktergivning indgår kun i de kombinerede brobygningsforløb i den udstrækning, det i forvejen er en del af undervisningen eller den unge ønsker at aflægge prøve, jævnfør de ovenstående muligheder.

4.3.5 Afvejning af indholdskrav

Det er næppe muligt at lægge lige meget vægt på alle 4 ovennævnte aspekter. Nogle brobygningsforløb kan måske tage mere hensyn til nogle aspekter, og eleverne må vælge brobygningsforløb i forhold til de behov, de måtte have.

4.4 Krav til eleverne

Brobygningsforløb stiller en række krav til eleverne. Disse skal være beredte på at møde flere forskellige uddannelsesmiljøer, og herudfra kunne danne sig et overblik med henblik på deres uddannelses- og erhvervsvalg.

Et brobygningsforløb skal ikke være et opbevaringsår, men et forløb, hvor der stilles krav til de unge, og hvor der også skal være nogle udfordringer.

Uddannelsesplanen skal løbende revideres i et med- og modspil mellem eleven og vejlederen, og vil udgøre et væsentligt instrument for, at eleven formulerer sine ønsker omkring uddannelses- og erhvervsvalget.

Der skal være plads til, at eleven er med til at definere undervisningsindholdet med udgangspunkt i elevens interesser, hvilket stiller krav til elevernes selvstændighed, men er også med til at udvikle den.

4.5 Brobygningsforløb og merit

Uddannelsesplanen for et brobygningsforløb kan tilrettelægges med henblik på at opnå merit ved fortsættelse i en ungdomsuddannelse. Hvis en elev har gennemgået en indledende del af en ungdomsuddannelse som led i et brobygningsforløb, så gives der merit for denne ved fortsættelse i samme ungdomsuddannelse. Det kunne f.eks. være 1. skoleperiode i erhvervsuddannelserne, indgangsåret til sosu-uddannelserne eller grundmodul 1A på landbrugsskolerne.

Eleven vil endvidere kunne opnå merit i fag i HF-uddannelsen, hvis eleven har bestået dem som led i brobygningsforløbet.

I andre tilfælde vil der kun være fuldstændig sikkerhed for godskrivning for dele af elevens brobygningsforløb, hvis der indhentes et egentligt forhåndstilsagn om godkendelse fra en konkret uddannelsesinstitution. Hvis det på forhånd er aftalt, kan der i forbindelse med introduktionsforløb til ungdomsuddannelser gives merit for rapportskrivning, opgaver m.m., der er gennemført i brobygningsforløbet. Herved kan eleven få en mindre koncentreret start på den pågældende ungdomsuddannelse. Herudover er det de sædvanlige regler der gælder, dvs. den modtagende institution vurderer ud fra sine regler herom, om der er grundlag for at give merit. Udvalget forventer, at institutionerne i overensstemmelse med den nuværende praksis vil se positivt på de unges muligheder for at opnå merit for deres gennemførte brobygningsforløb til gavn for de unge i deres videre uddannelsesforløb. Det væsentligste er at få de unge ind i en ønsket uddannelse.

5. Vejledning

I dette kapitel gennemgås det eksisterende vejledningssystem, som står til rådighed for de unge lokalt. Formålet er at belyse, hvorledes dette system kan bidrage til oplysning og rådgivning om brobygningsforløb.

Vejledningssystemet lokalt omfatter grundskolens forskellige vejledningsordninger, herunder først og fremmest i folkeskolens regi, ungdomsvejledningen i kommunalt regi og de enkelte ungdomsuddannelsers vejledning. Den enkelte unge og de, som hjælper de unge i uddannelses- og erhvervsvalget, kan benytte sig af hele dette „system“.

Så længe eleverne befinder sig i grundskolen, vil de almindelige vejledningsmuligheder i kommunalt regi, ved klasselærer, skolevejleder og ungdomsvejleder, kunne dække behovene for de fleste elevers vedkommende.

Størstedelen af eleverne finder på denne baggrund frem til at påbegynde en ungdomsuddannelse direkte, eller de finder ud af at benytte et eller flere af de mange tilbud i „overgangen“, som står til rådighed.

Der er dog et betragteligt antal unge, som er usikre og uafklarede med hensyn til deres uddannelses- og erhvervsvalg. Disse unge skal have mulighed for at få afklaret deres valg ved nærmere at afprøve deres ønsker f.eks. ved at gennemføre et brobygningsforløb.

Der er også elever, som har brug for en mere omfattende og personlig tilrettelagt støtte. Det kan f.eks. være unge, der har indlæringsvanskeligheder, og det kan være handicappede og sent udviklede unge, som måske deltager i specialundervisning. Mange kommuner har etableret en kuratorordning, der yder en mere intensiv og personlig rådgivning for specialundervisningselever, som kan suppleres med en rådgivning af socialpsykologisk karakter.

Disse unge skal have mulighed for en fortsat udvikling af grundlæggende færdigheder gennem praktisk arbejde, ophold på kostskoler med særlige tilbud m.v., ligesom det kunne være relevant at tilbyde nogle af disse unge et brobygningsforløb (f.eks. TEK1-11, se bilag 3).

Ungdomsuddannelsesinstitutionerne har alle en vejledningsordning. Også de øvrige tilbud om undervisning i „overgangen“ vil kunne tilbyde vejledning. Alle disse vejledningstilbud i lokalområdet vil kunne stå til rådighed med vejledning om det samlede lokale tilbud om undervisning i overgangen og i ungdomsuddannelserne, herunder om de nye ungdomsuddannelser, den frie ungdomsuddannelse og erhvervsgrunduddannelsen.

5.1 Vejledningen i folkeskolen

I langt i fleste kommuner gennemføres uddannelses- og erhvervsvejledningen i et samarbejde mellem klasselærer, skolevejleder og skolekonsulent.

Koordinationen af den kollektive del af uddannelses- og erhvervsorienteringen varetages på det overordnede plan i de fleste tilfælde af skolekonsulenten i et samarbejde med skolevejlederne.

Formålet med undervisningen i emnet uddannelses-, erhvervs- og arbejdsmarkedsorientering, således som det er formuleret i Undervisningsministeriets publikation „*Formål og Centrale kundskabs- og færdighedsområder*“, er

Stk. 1.

- at den enkelte elev tilegner sig et bredt kendskab til uddannelses- og erhvervsmuligheder og indser værdien af at gennemføre en uddannelse.

Stk. 2.

- at gennem undervisningen skal eleven opnå muligheder for at forberede sit uddannelses- og erhvervsvalg og forstå valget som en række beslutninger, der må træffes ud fra egne forudsætninger, behov, holdninger og de samfundsmæssige muligheder. Ved at inddrage det omgivende samfund får eleven kendskab til forhold og vilkår,

der er knyttet til uddannelse, beskæftigelse og arbejdsmarked, samt kendskab til levevilkår og livsformer på og udenfor arbejdsmarkedet.

Stk. 3.

- at personlig rådgivning og vejledning skal medvirke til, at eleven opnår erkendelse af egne forventninger og forudsætninger og bliver i stand til at udarbejde en personlig uddannelses- og handlingsplan.

Undervisningen i faget er obligatorisk på alle klassetrin.

På efterskolerne- og frie grundskoler er det op til den enkelte skole at afgøre, om og i givet fald hvorledes vejledningsforpligtelsen skal opfyldes.

Det er skolens leder, der er ansvarlig for, at der undervises i det obligatoriske emne, mens det er i lærersamarbejdet med klasselæreren som koordinator, at undervisningen tilrettelægges. Den konkrete undervisning vil således fremstå forskellig fra skole til skole og fra klasse til klasse, og kan foregå i kortere eller længere forløb i de almindelige skolefag, som tværfaglige forløb eller (på 9. og 10. klassetrin) i forbindelse med den obligatoriske projektopgave.

Udover undervisningen i dette obligatoriske emne er der en række aktiviteter, der kan give eleverne en mere konkret fornemmelse af, hvad senere uddannelse og beskæftigelse kan bestå i. Det kan ske via uddannelses- eller erhvervsintroduktion. Eller det kan ske via den ny bestemmelse i folkeskolelovens § 9 stk. 5.

§ 9stk 4

Ifølge folkeskolelovens § 9 stk. 4 kan skolen tilbyde elever i 8.-10. klasse, at de i kortere perioder kan få praktik i virksomheder og institutioner.

En af aktiviteterne i henhold til denne bestemmelse er uddannelsesintroduktion, der ofte består af uddannelsesbesøg på 1 eller 2 dage på aftagerinstitutioner (oftest gymnasiet og hf, handelsskoler og tekniske skoler) arrangeret som orienteringsmøder, åbent hus arrangementer m.v.

På finansloven 1994 er der afsat 13,0 mio. kr. til at afholde introduktionskurser for 8.-10. klasses elever for at øge deres kendskab til de tekniske uddannelser og uddannelserne på landbrugsskolerne. Disse introduktionsforløb er som regel af lidt længere varighed, typisk 3-5 dage.

Midlerne dækker også gennemførelsen af introduktionskurser for folkeskolens klasselærere på tekniske skoler.

Der kan gives desuden tilskud til kurser, som skolekonsulenterne i uddannelses- og erhvervsorientering holder for klasselærerne for at øge deres kendskab til ungdomsuddannelserne.

Nogle amtskommuner og kommuner giver tilskud til introduktionskurser for at sikre en bred introduktion til ungdomsuddannelserne. Dette sker bl.a. for at imødegå diskussionen om at bestemte aftagerinstitutioner „hverver“ elever.

En anden aktivitet er erhvervsintroduktion, hvor der stort set i alle kommuner tilbydes eleverne i 8., 9. eller 10. klasse et praktikophold ofte af en uges varighed.

§9stk5

Ifølge folkeskolelovens § 9 stk. 5 kan folkeskolen tilbyde elever i 8.-10. klasse undervisningsforløb, hvor praktisk og teoretisk indhold kombineres i et fleksibelt undervisningstilbud, der finder sted på og uden for skolen.

Aktiviteterne under § 9 stk 5 er typisk begrænset tidsmæssigt i 8. og 9. klasse til 2-4 uger. I 10. klasse er der ingen fast tidsafbegrænsning for disse aktiviteter, dog kan aktiviteterne ikke foregå et helt skoleår ad gangen.

Med denne bestemmelse tages der sigte på den pædagogiske udnyttelse af skolens omverden, der rummer mange indlæringsmuligheder, som er vanskelige at skabe inden for skolens egne rammer.

Aktiviteterne under § 9 stk. 5 kan således være et ophold på et museum for den elev, der er meget interesseret i

oldtiden; for den elev, der vil være automekaniker kan det være et praktikophold på et bilværksted i kombination med bestemte af folkeskolens fag for at aflægge afgangsprøve heri eller et ophold på et gymnasium for den elev, der er usikker på om hun skal vælge det sproglige eller matematiske gymnasium. Mulighederne i § 9 stk. 5 er således flere end i et erhvervspraktikophold efter § 9 stk. 4. I udgangspunktet er der tale om individuelle forløb.

Som det fremgår af sidstnævnte eksempel kan aktiviteterne under § 9 stk. 5 også inden for visse rammer benyttes til, at elever allerede i 8. og 9. klasse kan forberede overgangen fra grundskolen. Aktiviteterne under § 9 stk. 5 kan derfor supplere og i nogle tilfælde erstatte senere overgangs- eller brobygningsforløb.

5.2 Den kommunale ungdomsvejledning

I henhold til § 10 i lov om erhvervsgrunduddannelse m.v. er det kommunalbestyrelsens ansvar at sørge for, at der tilbydes unge, der bor i kommunen, vejledning om uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder i 2 år efter, at de er udskrevet af folkeskolen eller lignende, dog mindst til de er fyldt 19 år. Ungdomsvejledningen står for denne opgave.

Formålet med ungdomsvejledningen, der fremgår af bekendtgørelse herom, er at „lette overgangen fra skole til fortsat uddannelse eller erhverv“. Det er kun, hvis de unge afbryder deres uddannelse, eller hvis de afslutter uddannelsen inden for den periode, hvor kommunen skal tilbyde ungdomsvejledning, at de er omfattet af kommunens ungdomsvejledningsordning. Ordningen er med andre ord et slags sikkerhedsnet for unge, der er i en utilfredsstillende situation uddannelses- eller beskæftigelsesmæssigt set.

En ungdomsuddannelsesinstitution skal inden for 14 dage give meddelelse til ungdomsvejledningen i den kommune, hvor den unge bor, om eleven er optaget i institutionen; er optaget, men ikke er fremmødt til undervisningen eller om den unge er ved at afbryde eller har afbrudt sin uddannelse. Med kampagnen „Jagten på

frafald" har man indskærpet pligten til hurtige indberetninger fra institutionerne til ungdomsvejledningen, idet der er vigtigt, at der sættes ind med fornyet vejledning umiddelbart efter, at eleven er faldet fra.

Flere initiativer, iværksat som led i handlingsplanen: „Uddannelse til Alle“, lægger op til en styrket og tættere samordning af vejledningsarbejdet i kommunen omfattende folkeskolen, ungdomsinstitutionerne og ungdomsvejledningen. Forankret i den sidstnævnte institution er hensigten at sikre et mere finmasket net for de unge op til 19 år.

Lokaludvalgene under det vejledningsfaglige udvalg kan være et forum for et samarbejde om at løse denne opgave.

5.3 Udvalgets konstateringer vedrørende vejledningen lokalt

Det er udvalgets opfattelse, at den vejledning og rådgivning, der foregår i grundskolen skal give eleverne et godt grundlag for at vælge fremtidige uddannelser. Der må fortsat lægges vægt på, at vejledningen sker på et kvalificeret grundlag, og at det sikres, at alle vejledere på alle områder får en nødvendig grunduddannelse.

Det fremgår af afsnittet om vejledning i folkeskolen, at der i folkeskolen er en del muligheder for at imødekomme elevernes ønsker om at blive mere afklaret i forbindelse med uddannelses- og erhvervsvalget. Den nye folkeskolelov har givet yderligere muligheder. Endvidere peger den større vægt på undervisningsdifferentiering og mere projektorienteret undervisning i samme retning.

Der er således i dag skabt grundlag for bedre muligheder for en bredere vejledning, der også individuelt kan tage hensyn til det meget varierede elevgrundlag, der nødvendigvis er i folkeskolen. Dette vil givetvis kunne styrke uddannelses- og erhvervsvejledningen for en kreds af elever. Forudsætningen er, at kommunerne stiller de nødvendige ressourcer til rådighed. Der henvises iøvrigt til kapitel 3.

Endvidere er lærerne i folkeskolens 10. klasse på mange skoler gået aktivt ind i tilrettelæggelsen af brobygnings-

forløb, hvilket er med til at øge erfaringsudvekslingerne mellem dem og lærerne i ungdomsuddannelserne.

Det er endvidere vigtigt, at kommunerne lever op til deres ansvar for ungdomsvejledningen, således at den gives kvalificeret af uddannede vejledere, der har et indgående kendskab til det samlede ungdomsuddannelsessystem.

5.4 Supplering af vejledningsordningerne i forbindelse med brobygningsforløb

For de unge, der efter 9. eller 10. klasse stadig er uafklarede og behøver mere tid med hensyn til uddannelses- og erhvervsvalget, kan der tilbydes et overgangsforløb, herunder brobygningsforløb.

Beslutningen herom skal være den unges egen.

Hvis den unge stadig går i grundskolen er det naturligt, at beslutningen træffes i samråd med skolevejleder og klasselærer. Den unge har ligeledes efter eget behov mulighed for at søge vejledning i ungdomsvejledningen eller i de institutioner, som den unge ønsker at „afprøve“ i et brobygningsforløb både før og under selve forløbet.

Hvis den unge ikke længere er tilmeldt skolesystemet, er det den kommunale ungdomsvejledning, der rådgiver den unge i forbindelse med et eventuelt brobygningsforløb. Den unge skal altså altid kunne få orientering om de lokale/regionale muligheder her.

Den unge kan også henvende sig til ungdomsuddannelsesinstitutionerne om vejledning. Det bør være almindeligt, at de forskellige vejledningsordninger i „overgangen“ henter informationer og henviser til hinanden.

Ungdomsvejledningen og de involverede institutioner skal endvidere i samarbejde udarbejde informationsmateriale om de brobygningsforløb, som kan bruges af alle vejledere på uddannelsesinstitutionerne i lokalområdet. Informationsmaterialet må indeholde informationer om, hvilke brobygningselementer, der tilbydes, herunder hvorledes disse kan kombineres, hvordan man tilmelder sig

o.s.v. Der bør i videst muligt omfang tages hensyn til elevernes individuelle ønsker.

Udvalget foreslår, at der udarbejdes en uddannelsesplan for den unge ved optagelsen på et brobygningsforløb. De uddannelses- og handlingsplaner, som eleven skal udarbejde i forbindelse med vejledningen i folkeskolen bør indgå og evt. videreudbygges i disse uddannelsesplaner.

Afhængigt af karakteren af brobygningsforløbet, er det enten den uddannelsesinstitution, hvor brobygningsforløbet er forankret eller ungdomsvejledningen (hvis eleven er ude af uddannelsessystemet), der rådgiver eleven i udarbejdelsen af uddannelsesplanen. Planen skal indeholde en oversigt over de uddannelsesdele som brobygningsforløbet skal bestå af, samt hvordan disse kan være med til at afklare elevens uddannelses- og erhvervsønsker. Eleven og vejlederen skal søge at udarbejde en realistisk uddannelsesplan, der tager højde for elevens evner og ønsker.

5.5 Vejledning i brobygningsforløb

Uddannelses- og erhvervsvejledningen er en integreret del af brobygningsforløb, hvor eleverne afprøver forskellige uddannelsesforløb.

Det er vigtigt, at eleven forholder sig kritisk til denne „afprøvning“. Derfor ville det nok være en god idé, at der i løbet af et brobygningsforløb - inden for f.eks. en ramme af 1-2 uger fordelt over forløbet - sættes tid af til, at den unge kan „stoppe op“ for at gennemgå uddannelsesplanen og eventuelt foretage justeringer heri sammen med en vejleder.

Vejlederen skal udfordre eleven til at klargøre sig forventninger og muligheder og til at være realistisk i sit uddannelses- og erhvervsvalg. Vejlederen bør være en person som eleven kender og har tillid til, og som eleven kan henvende sig til under hele brobygningsforløbet. Ansvar for vejledningen ligger i den kommunale ungdomsvejledning, men må naturligvis ske i samarbejde med vejlederen på den uddannelsesinstitution, hvor bro-

bygningsforløbet er forankret, eller hvor den aktuelle „afprøvning“ foregår.

Vejlederen skal kende hele uddannelsessystemet godt og bør i sin rådgivning af eleven ikke føle sig bundet af det skolesystem, som vedkommende er ansat i. Der bør være mulighed for, at eleven selv kan vælge sin vejleder - også på tværs af institutionsgrænserne.

Som led i vejledningen i et brobygningsforløb kan der arrangeres vejledningsdage, hvor vejledere fra forskellige ungdomsuddannelser kan orientere om deres uddannelses tilbud eller på anden måde. Dette er især relevant i de brobygningsforløb, der indeholder ungdomsuddannelse.

6. Eksempler på brobygningsaktiviteter i 4 kommuner

Dette kapitel beskriver hvorledes 4 forskellige kommuner arbejder med brobygningsinitiativer. Der er bevidst valgt store kommuner (Esbjerg og Århus) og mindre kommuner (Morsø og Rønnede) for at illustrere, at der naturligvis er forskel på, hvilke aktiviteter en større henholdsvis en mindre kommune kan igangsætte. De mindre kommuner vil ofte være nød til at indgå i et samarbejde med nabokommunerne for at have et tilstrækkeligt udbud af brobygningstilbud(ungdomsuddannelsesinstitutionerne ligger jo ofte meget spredt i de mere tyndtbefolkede dele af landet). Hertil kommer, at elevgrundlaget kan være for spinkelt til, at en mindre kommune på egen hånd kan skaffe et tilstrækkeligt antal elever til et brobygningsforløb. Derfor er der også et eksempel på (Rønnede), at barriererne for at igangsætte brobygningsaktiviteter i de mindre kommuner kan være store.

Fælles for kommunerne er, at der er udvist stor idérigdom i arbejdet med brobygning, og at opgaven er grebet meget forskellig an.

6.1 Esbjerg Kommune

Esbjerg Kommune udarbejder hvert år et vejledningsmateriale for eleverne i 9. klasse om valgmulighederne i 10. klasse. Eleverne kan vælge et praktisk eller bogligt skoleår eller 10. klasser, der er koncentreret om et bestemt emne som f.eks. miljø, sundhed, idræt, internationale relationer. Herudover kan eleverne vælge mellem en række brobygningsforløb forankret i 10. klasse.

Det første brobygningsforløb (TEK1-10) blev oprettet for 3 år siden. Siden er der oprettet yderligere brobygningsforløb mellem 10. klasse og handelsskolen og

mellem 10. klasse og gymnasiet, således at der i skoleåret 1994/95 er 3 klasser, der følger et TEK1-10 forløb, 2 klasser et GYM-10 forløb og en klasse et MERK-10 forløb. De 6 klasser repræsenterer en fjerdedel af eleverne i 10. klasse i Esbjerg Kommune.

Det generelle indtryk er, at brobygningsinitiativerne har skærpet konkurrencen om 10. klasseelever og har medvirket til en højnelse af kvaliteten af 10. klassetilbudene. Brobygningsforløbene har endvidere medvirket til et bedre samarbejde på tværs af skolesystemer og lærergrupper. F.eks. planlægges der i gymnasiet ændringer i l.g.-undervisningen på baggrund af erfaringerne med brobygningsforløbene.

Erfaringerne fra de hidtidige brobygningsforløb i Esbjerg viser, at godt halvdelen af eleverne vælger den ungdomsuddannelse, de har stiftet bekendtskab med i brobygningsforløbet.

TEK1-10 forløbene er tilrettelagt således, at 10 uger foregår på den tekniske skole og de resterende 30 uger på folkeskolen. Indholdet er en kombination af 10. klasses almindelige fag - dansk, matematik, samfundsfag, engelsk, tysk, fysik/kemi, idræt - og af 1. skoleperiode værkstedsfag: bygge og anlæg, landtransport, jern og metal, levnedsmiddel og servicefagene. TEK1-10 forløbene finansieres således, at kommunen betaler en fuld 10. klasse og Undervisningsministeriet finansierer en fuld 1. skoleperiode. De ekstra løntimer folkeskolen og teknisk skole hermed får tildelt bliver brugt til mere intensiv undervisning og lærersamarbejde. TEK1-10 forløbet giver merit for 1. skoleperiode.

Undervisningsministeriet, Ribe Amt og Esbjerg Kommune giver tilskud til gymnasieundervisningsdelen i GYM-10 forløbet, der er et 2-4 ugers forløb fordelt på 4 moduler: sprog og kommunikation, naturvidenskab, orienteringsfag og et kreativt modul. Det er ikke muligt at introducere alle fag i gymnasiet, derfor er der valgt disse 4 moduler. Der er endvidere lagt vægt på, at alle arbejdsmetoder - også de kedelige - skal præsenteres i de 8 uger.

Eleverne skal således have et reelt indblik i, hvad det indebærer at tage gymnasieuddannelsen, og introduktionen skal ikke være en reklame for uddannelsen. Der vil ikke være mulighed for eleverne at få merit for gymnasieforløbet, hvis eleverne efterfølgende fortsætter i gymnasiet, udover godskrivelse af visse opgaver/rapporter i 1 HF/l.g.

Undervisningen i MERK-10 forløbet er sammensat af 10 timer på handelsskolen og 30 timer i folkeskolen. De 10 timer på handelsskolen består af undervisning i fransk, tekstbehandling, personlig udvikling samt træning i et øvelsesfirma, der kører tværfagligt og projektorienteret undervisning, mens folkeskolen tager sig af de almindelige fag i 10. klasse. Der vil ikke være mulighed for at opnå merit i en senere merkantil uddannelse bortset fra, at eleverne kan starte sprogundervisningen på et højere niveau. Brobygningsaktiviteterne i Esbjerg Kommune er karakteriseret ved at være forankret i 10. klasse. Således foregår 3/4 af brobygningsforløbene typisk i folkeskolen, mens den resterende tid foregår på en ungdomsuddannelsesinstitution. Ungdomsvejledningen har den koordinerende rolle med hensyn til information om brobygningsforløb ved at udgive et informationshæfte om valgmulighederne i 10. klasse. De involverede skolars ledere og/eller vejledere står for den konkrete vejledning om brobygningsforløbene via f.eks. informationsmøder m.m.

Det opleves som svært at samarbejde med nabokommunerne om brobygningsforløb, idet de fleste ungdomsuddannelsesinstitutioner ligger i Esbjerg Kommune, og 10. klasseleverne fra nabokommunerne skal derfor pendle til Esbjerg, hvis de skal deltage i brobygningsforløb. Endvidere skal der en bedre koordinering til mellem kommunerne, således at modtageren f.eks. teknisk skole kan samle eleverne i hold.

6.2 Morsø Kommune

Morsø Kommune har fra skoleåret 1994/95 samlet 10. klasse i selvstændige lokaler uafhængig af de eksisterende

folkeskoler i kommunen. Undervisningsformen i 10. klasse er projektorienteret med udgangspunkt i tre linier:

1) international

2) natur/idræt

3)TEK1-10

Dette nye skoleforløb kaldes 10'eren og et væsentlig mål med forløbet er ønsket om et tættere samarbejde med ungdomsuddannelserne for at give eleverne bedre informationer i forbindelse med valg af ungdomsuddannelse og at fremme elevernes selvstændighed og modenhed. Målet med 10'eren er også at sikre, at frafald og studieskift i ungdomsuddannelserne formindskes.

Den faste stab af lærere på 10'eren består således af 5 folkeskolelærere samt en leder. 10'eren „køber“ ca. 1000 undervisningstimer af gymnasieskolen, handelsskolen og den tekniske skole på områder, hvor disse skoler har en særlig ekspertise i forhold til de tre linier.

Til at dække omkostningerne har kommunen tildelt 10'eren et budget, der stort set svarer til det, som kommunen skulle have betalt for at have eleverne i en „almindelig“ 10. klasse. Hertil kommer, at Undervisningsministeriet finansierer den del af forløbet, der foregår på teknisk skole, og at Viborg Amt giver tilskud til gymnasiets deltagelse i projektet.

Undervisningen i 10'eren vil blive bygget op omkring liniefag, fællesfag og valgfag. 12 af ugens dage vil der blive undervist i liniefag, 2 dage i fællesfag og 1 dag i valgfag. Undervisningen vil også foregå på gymnasiet og på handelsskolen, der ligger i umiddelbar nærhed i det omfang, at lærerne herfra indgår i projekterne. Eleverne vil således have mulighed for at få kendskab til flere forskellige ungdomsuddannelser og deres kulturer. Eleverne, der har valgt TEK1 -10 vil blive undervist 3 dage på Teknisk Skole i Thisted og de 2 andre ugedage på 10'eren.

Som led i 10'eren vil der blive tilrettelagt en vejledningsuge arrangeret af skolevejlederen samt studievejledere fra

ungdomsuddannelserne, der bredt introducerer til ungdomsuddannelserne.

Ud over 10'eren er der også etableret et brobygningsforsøg for elever, der ikke længere er i folkeskolen. Produktions-skolen Rolstruphus og Thisted Tekniske Skole arbejder sammen om en 1. skoleperiode på 40 uger med en kombination af produktionsskolens motiverende/rådgivende arbejdsmåde i forhold til teknisk skoles mere faglige indfaldsvinkel. Forsøget er finansieret via forsøgs-midler fra Undervisningsministeriet og EU's Socialfond og eleverne får deltagergodtgørelse i alle 40 uger.

10'eren adskiller sig fra andre brobygningsforløb ved organisatorisk at være en selvstændig enhed med egen ledelse uafhængig af folkeskolerne i Morsø Kommune. 10'eren hører således organisatorisk under praktikskolen, der er en kommunal heldagsskole, der tilbyder en værkstedsbaseret undervisning til 7., 8. og 9. klasses elever.

Denne organisation indebærer, at en række barrierer for samarbejde i overgangen mellem grundskolen og ungdomsuddannelserne er overvundet.

Morsø kommune har med den fælles ledelse af praktikskolen, 10'eren og produktionsskolen samt ungdomsvejledningen, der ligger på produktionsskolen, etableret et forholdsvis finmasket net til at sikre de unge en vej ind i en ungdomsuddannelse eller i beskæftigelse.

6.3 Århus Kommune

Århus Kommune udarbejder i lighed med Esbjerg Kommune et vejledningsmateriale om valgmulighederne i 10. klasse. I 5 ud af 61 10. klasser er der i skoleåret 1994/95 igangsat brobygningsforløb. Det drejer sig om to MERK-10 forløb, to HF-10 forløb og et TEK1-10 forløb.

TEK1-10 forløbet er delt således, at 3 af ugens dage foregår på folkeskolen, mens de resterende 2 dage foregår på teknisk skole med værkstedsundervisning på 4 hovedområder: levnedsmiddel, maskiner og teknologi, grafiske uddannelser og konstruktion og byggen. Eleverne kan få merit for 1. skoleperiode, hvis de efterfølgende vælger en

teknisk erhvervsuddannelse. Forløbet finansieres på sædvanlige måde.

MERK-10 forløbene foregår 3 af ugens dage i 10. klasse og 2 dage på Århus Købmandsskole. Indholdet i 10. klasse består af de traditionelle prøvefag i 10. klasse samt idræt. På handelsskolen kan der vælges mellem praktisk anvendt EDB og praktikforløb i skolens kontor- og butiksværksted. Den ene classes elever skønnes at have bedre teoretiske forudsætninger end den anden klasse, og deltager herudover i handelsskolens engelskundervisning på niveau II. Formålet med MERK-10 forløbene er at mildne overgangen fra folkeskolen til HG og motivere eleverne til at afslutte uddannelsen. MERK-10 forsøgene finansieres af Undervisningsministeriets Erhvervsskoleafdelings forsøgs- og udviklingsmidler. Der vil ikke være mulighed for at få merit for forløbet på handelsskolen udover, at eleverne kan starte på engelsk niveau III, hvis de består engelsk niveau II. Endvidere vil eleverne kunne få merit for faget elektronisk databehandling.

HF-10 forløbet er delt således, at Wi dag pr. uge foregår på Århus HF-center gennem hele skoleåret. I folkeskolen følger eleverne det normale 10. klassensforløb m.h.t. eksamen. Undervisningen på HF-centret består af franskundervisning og nogle internationale timer, hvor både læreren på HF-centret og fra folkeskolen samarbejder om undervisning i samfundslære, historie og ungdomspsykologi samt en studietur til Belgien og Frankrig. Franskundervisningen er et selvstændigt forløb hele året svarende til fransk-begyndersprog i 1. HF. Det er endnu ikke afklaret i hvilken form, eleverne kan evalueres efter forløbet.

Udover de brobygningsforløb der er forankret i folkeskolen, er der som forsøg etableret et brobygningsforløb, der kombinerer et beskæftigelsesprojekt og 1. skoleperiode på en teknisk skole. Forløbet er møntet på kontanthjælpsmodtagere, der skal have mulighed for at blive sluset ind i en teknisk erhvervsuddannelse.

I Århus Kommune er der etableret en arbejdsgruppe med repræsentanter fra folkeskolen og flere forskellige ungdomsuddannelsesinstitutioner, der alle er involveret i de igangværende brobygningsinitiativer. Arbejdsgruppen har afholdt en konference, hvor der blev præsenteret 6 forskellige brobygningsmodeller, der henvender sig til forskellige målgrupper af elever. Brobygningssudvalget er blevet inspireret af disse modeller, og de har dannet baggrunden for de 4 brobygningsmodeller, der er nævnt i kapitlet om finansiering af brobygningsforløb. Formålet med konferencen var at skabe en debat om brobygningsinitiativer i Århus Kommune og at bane vejen for, at et par af modellerne afprøves i det kommende skoleår. Det er endnu for tidligt at sige noget præcist om, hvilke brobygningsforløb, der vil blive søgt fremmet, men der er vist stor interesse fra Århus Kommunes side om at udvide brobygningsaktiviteterne. En af de modeller, der blev diskuteret mest på konferencen, var den såkaldte „konkurrencemodell“, der adskiller sig fra de fleste af de igangsatte brobygningsforløb ved ikke at være forankret i folkeskolens 10. klasse. I modellen går 4 ungdomsuddannelsesinstitutioner (teknisk skole, handelsskole, SOSU-skole og landbrugsskole) sammen om at lave et introduktionsforløb til disse 4 uddannelser. Arbejdsgruppen vil muligvis som et af initiativerne arbejde med at igangsætte et sådant forløb som forsøg.

6.4 Rønnede Kommune

I Rønnede Kommune er vilkårene for at igangsætte brobygningsforløb anderledes end i de 3 foregående kommuner. Der er ingen ungdomsuddannelsesinstitutioner i kommunen, dog er der et VUC-center med HF-uddannelse i en nabokommune. På de to HF-klasser, der er oprettet, er det dog en relativ stor del af de lidt ældre, der har valgt at tage HF-uddannelsen. Der er relativt langt (20-30 km) til de nærmeste „uddannelsesbyer“, Haslev og Næstved. Dette i sig selv udgør en væsentlig barriere for at etablere brobygningsforløb mellem f.eks. folkeskolens 10. klasse og en ungdomsuddannelse. Der vil således være transportomkostninger forbundet med brobygningsforløb mellem en 10. klasse i Rønnede og en ungdoms-

uddannelsesinstitution, og disse vil højst sandsynligt skulle finansieres af kommunen.

Nabokommunerne Stevns og Fakse er i samme situation både uddannelsesmæssigt og geografisk. Allerede for 18 år siden blev der etableret et samarbejde mellem de tre kommuner indenfor indsatsen overfor arbejdsløsheden. Tilsammen har de tre landkommuner ca. 28.000 indbyggere og intet naturligt centrum. Der var, indtil dette samarbejde startede, ikke tradition for uddannelsesaktiviteter i de tre kommuner ud over folkeskolen. I den periode, hvor samarbejdet har fungeret, er der blevet etableret: en daghøjskole, en produktionsskole, et værksted (tidligere beskæftigelsesprojekt), et VUC-center med hf-undervisning, sprogskole, informatikcenter, specialskole for voksne og et AMU-center. Som det fremgår er nogle af uddannelsesaktiviteterne oprettet for at afbøde virkningerne af arbejdsløsheden. Det samarbejde, der er skabt, vil kunne danne basis for at fremtidigt samarbejde, hvor også folkeskolen og ungdomsvejledningen inddrages. Tendensen til, at en række af de midlertidige arbejdsløshedsbekæmpende aktiviteter indtager deres plads i det almindelige uddannelses- og folkeoplysende tilbud til de unge, vil også begrunde, at et tættere samarbejde mellem de forskellige aktiviteter bliver mere og mere nødvendigt.

I de tre kommuner er der tradition for, at en relativ stor del af de unge går i 10. klasse. Det kan bl.a. hænge sammen med, at det for de unge kan opleves, som et forholdsvis stort spring at starte på en ny uddannelse i forholdsvis stor afstand af, hvor de bor. Den ene af kommunens to skoler har de sidste 4 år haft et særligt tilbud i 10. klasse. Der er lagt megen vægt på samfunds-fag og arbejdskendskab, og en hel dag om ugen er eleverne i praktik på lokale arbejdspladser typisk på 3-4 virksomheder i løbet af året. Der er endvidere omkring dette projekt lavet et fast lærerteam, hvori bl.a. skolevej lederne indgår. Mange unge starter i stedet for på en ungdomsuddannelse efter 10. klasse. Der er i Rønnede endvidere en tradition for, at en del unge vælger at tage på efterskole i 10. klasse. De unge i kommunen har en relativ lav gymnasiefrekvens,

og en relativ højere andel af de unge går i de tekniske erhvervsuddannelser.

Som det fremgår af det ovenstående er barriererne for at igangsætte brobygningsforløb store, og der er således heller ikke taget initiativer til sådanne forløb i de tre kommuner.

Som det også fremgår, er der planer om at styrke ungdomsvejledningens arbejde til arbejdsgruppen for de tre kommuner, der koordinerer arbejdsløshedsindsatsen. Formålet er, at effektivisere og forbedre vejledningen i overgangen mellem skole og ungdomsuddannelse/arbejdsmarkedet. Brobygning kunne være et element heri.

7. Finansiering og organisering af brobygningsforløb

Idet brobygningsforløb er grænseoverskridende mellem eksisterende uddannelsestilbud og uddannelsesinstitutioner ofte under forskellige myndigheder med forskellige administrative regler, må der udformes enkle regler for, hvordan brobygningsforløbene kan finansieres, således at udbyderne af brobygningsforløb ikke oplever dem som besværlige.

Dette kapitel gennemgår først de skønnede økonomiske konsekvenser af en udbygning af brobygningsforløb for stat, amter og kommuner. Dernæst foreslås et enkelt princip for, hvordan brobygningsforløb kan finansieres med udgangspunkt i de forskellige former for brobygningsforløb.

Endvidere vil elevernes økonomiske vilkår i et brobygningsforløb og barriererne for brobygning mellem efterskoler og ungdomsuddannelsesinstitutioner blive belyst. Endelig vil spørgsmålet om godkendelse af brobygningsforløb blive drøftet.

7.1 Økonomiske konsekvenser ved en udbygning af brobygningsforløbene

Det er vanskeligt at skønne over den fremtidige udvikling i antallet af elever på nye brobygningsforløb.

Udvalget har derfor valgt at anføre et minimums- og maksimumstal for det fremtidige skønnede antal årselever i brobygningsforløb. Der er regnet med, at der på sigt vil være mellem 4.000 og 7.000 årselever i brobygningsforløb ud af den anslåede målgruppe på 19.000 unge for alle initiativer i UTA-redegørelsen (se bilag 2). Til sammenligning er der ca. 2.000 årselever, der allerede har påbegyndt et brobygningsforløb i skoleåret 1994/95. Disse

brobygningsforløb er fortrinsvis TEK1-10 forløb (ca. 1.200 årselever) og kombinationer med 10. klasse og andre ungdomsuddannelser.

I bilag 3 er der opstillet en økonomimodel for udbygning af brobygningsforløb. Der er i beregningerne taget udgangspunkt i de fire hovedformer for brobygning, der er nævnt i kapitel 4.2, idet det antages, at de dækker flertallet af brobygningsforløb, der vil blive igangsat.

De fire hovedformer er:

1. Integrationsmodellen, der kombinerer 10. klasse med en indledende del af en ungdomsuddannelse (f.eks. TEK1 - 10).
2. Introduktionsmodellen, der kombinerer 10. klasse med kortere introduktionsforløb til et antal ungdomsuddannelser.
3. Vejledningsmodellen, der kombinerer introduktionsforløb til mindst to ungdomsuddannelser i forlængelse af hinanden.
4. Praktikmodellen, der kombinerer en indledende del af en ungdomsuddannelse med andre undervisnings- og/eller praktikforløb.

I bilag 3 er der anført en række antagelser om, hvorledes elevbestanden vil fordele sig på de 4 hovedformer for brobygningsforløb, og om hvordan eleverne vil fordele sig på de forskellige skoleformer indenfor hovedformerne. Ud fra disse antagelser og med gennemsnitspriser for de relevante uddannelser kan udgifterne fastlægges for udbygningen af brobygningsforløb på mellem 4.000 og 7.000 årselever.

Det er vanskeligt at tage alle faktorer i betragtning i disse beregninger. I beregningerne er der ikke taget højde for de besparelser, der følger af, at nogle fra restgruppen kommer ind i et brobygningsforløb og alternativt ville have fået social bistand. Omvendt er eventuelle SU-udgifter for de unge på brobygningsforløb, der er fyldt 18 år (dog

afhængigt af forældrenes indtægtsgrundlag indtil de er fyldt 19 år), heller ikke medregnet.

Der er endvidere ikke udarbejdet en vurdering af de samfundsøkonomiske effekter af, at brobygningsforløbene formentlig medvirker til, at flere unge får en ungdomsuddannelse, og at flere unge dermed generelt er bedre rustet til at klare sig på arbejdsmarkedet.

Der er således stor usikkerhed i vurderingen af den samlede økonomiske virkning af en udbygning af brobygningsforløb. Beregningerne i tabel 7.1 er således kun et regneeksempel, der giver et skønsmæssigt billede af de økonomiske omkostninger ved en udbygning af brobygningsforløb under de fastlagte antagelser. Der er altså ikke tale om et oplæg til eventuelle bloktilskudsreguleringer ved en gennemførelse af brobygningsforløbene i den foreliggende form.

På den baggrund tager Kommunernes Landsforening og Amsrådsforeningen et generelt forbehold overfor de samlede økonomiske konsekvenser af forslagene i betænkningen.

Det skal understreges, at det ikke er udvalgets opgave at gå ind i budgetreguleringsspørgsmål mellem stat, amter og kommuner ved en udbygning af brobygningsforløbene. Dette spørgsmål må i givet fald tages op gennem de sædvanlige kanaler i budgetforhandlingerne mellem stat, amter og kommuner.

Med de nævnte antagelser og forbehold kan der ud fra en mere snævrer betragtning laves et regneeksempel med et skøn over bruttoomkostninger ved en udbygning af brobygningsforløb.

Ifølge tabel 7.1 vil udgifterne ligge mellem 231 og 405 mio. kr. pr. år.

Derfra må imidlertid fratrækkes en række afledede besparelser som følge af udbygningen af brobygningsforløbene. Besparelserne kan henføres til flere forskellige forhold. Nogle af eleverne i restgruppen vil ikke gå i 10. klasse, men i stedet tage et brobygningsforløb. Der må formodes at

blive færre afbrydere og studieskiftere blandt de elever, der har deltaget i brobygning. Endvidere kan elever, der har taget en indledende del af en ungdomsuddannelse efterfølgende få merit i den pågældende ungdomsuddannelse.

De samlede økonomiske virkninger af den forventede udbygning af brobygningsforløbene fremgår af nedenstående tabel 7.1. Nettoudgifterne vil ligge mellem 55 og 103 mio. kr. årligt. Som det ses af tabellen er udbygningen under de givne antagelser så godt som udgiftsneutral for staten og amterne, mens der er merudgifter i størrelsesordenen 66-109 mio. kr. for kommunerne.

Tabel 7.1 Samlede mulige økonomiske virkninger af brobygning

Mio. kr.	Stat	Amter	Kommuner	I alt
Direkte udgifter	min max	min max	min max	min max
1. Integrationsmodellen	54-95	10-17	41-71	105-183
2. Introduktionsmodellen	21-36	5-9	27-47	53-92
3. Vejledningsmodellen	13-22	11-18		24-40
4. Praktikmodellen	28-49		22-39	50-88
<i>I alt 1.-4.</i>	<i>114-202</i>	<i>26-45</i>	<i>90-158</i>	<i>231-405</i>
Afløede besparelser	min max	min max	min max	min max
1. Restgruppen	12-24		24-49	36-73
2. Afbrydere	56-85	25-37		81-122
3. Skifttere	19-39	5-10		24-49
4. Merit	30-52	4-7		34-59
<i>I alt 1.-4.</i>	<i>118-199</i>	<i>34-54</i>	<i>24-49</i>	<i>176-302</i>
Nettovirkning	-4--3	-8--9	66-109	55-103

7.2 Den nuværende finansiering af brobygningsforløbene

Inden udvalget stiller forslag om, hvordan finansieringen af brobygningsforløbene kan organiseres, vil den nuværende finansiering af brobygningsforløbene kort blive gennemgået.

For de igangsatte brobygningsforløb er der ingen ensartede principper for finansieringen.

Brobygningsforløbene er blevet igangsat ud fra et ønske om at sikre en bedre overgang mellem grundskolen og ungdomsuddannelsesinstitutionerne i lokalområdet.

Det er et gennemgående træk, at kommunen finansierer aktiviteterne i 10. klasse i det omfang, de efter folkeskoleloven indgår i brobygningsforløb.

Hvis der indgår undervisning på en teknisk skole eller handelsskole i brobygningsforløbet (f.eks. TEK1-10 eller MERK1-10), vil dette forløb ofte blive finansieret af Undervisningsministeriet via de fastsatte taxametre eller forsøgsmidler. Der er dog også eksempler på, at erhvervsskoler har finansieret dele af aktiviteterne uden ekstra bevilling hertil, hvis der har været tale om introduktionsforløb.

Kommunerne finansierer ofte 10. klassesdelen i TEK1-10 forløbet fuldt ud som en 10. klasse, hvilket indebærer, at der er opnået 1 års undervisning af et beløb, som ellers ville have finansieret 1 1/2 års undervisning. Denne finansiering af TEK1-10 forløbene forventes taget op til forhandling mellem stat og kommuner for at finde en finansieringsløsning af disse forløb, der ikke markant adskiller sig fra størsteparten af ungdomsuddannelserne.

Erhvervsskolerne har endvidere mulighed for at søge om tilskud til udvikling af brobygningsforløb fra tilskudspuljen til „forsøg og udvikling samt nye uddannelser“, der administreres af Undervisningsministeriets Erhvervsskoleafdeling. Tilskudspuljen er på 40 mio. kr. i 1994, hvoraf en væsentlig del går til udvikling af brobygningsforløb. Hertil kommer ca. 13 mio. kr. til introduktions-

kurser for 8.-10. klasseelever til de tekniske erhvervsuddannelser og landbrugsskolernes uddannelser.

Endelig er der eksempler på, at amtskommuner og kommuner har givet tilskud helt eller delvist til gymnasie/hf-delen i brobygningsforløb med folkeskolens 10. klasse.

Finansieringen af brobygningsforløbene fungerer i de fleste tilfælde således, at hvert skolesystem får finansiering fra deres sædvanlige kilde - enten ordinære midler eller fra særlige forsøgs- og udviklingspuljer. Herudover bevilges der dog i nogle tilfælde udviklingsmidler til planlægning og evaluering af nye brobygningsforløb.

Med den nuværende finansiering af brobygning kan to ens brobygningsforløb få bevilget forskellige tilskud. Hertil kommer, at kommunen i finansieringen af TEK1-10 forsøgene ofte finansierer 10. klasse fuldt ud, selv om eleverne er på en teknisk skole i 10 eller 20 uger. Lignende eksempler på „dobbeltfinansiering“ findes også i finansieringen af andre brobygningsforløb.

7.3 Finansieringsprincip for brobygningsforløb

Den nuværende ad hoc prægede finansiering af brobygningsforløb er efter udvalgets opfattelse ikke holdbart på længere sigt. Udvalget foreslår følgende hovedprincip for finansiering af brobygningsforløb:

Brobygningsaktiviteterne finansieres efter de regler, der er fastsat i lovgivningen om den pågældende skoleform og på grundlag af den afholdte aktivitet. Det vil sige, at den pågældende skoleforms budgetterings-, disponerings- og regnskabsregler også skal være gældende i forbindelse med brobygningsaktiviteter.

Dette princip vil sikre en ensartet budgettering af brobygningsforløbenes enkelte elementer med udgangspunkt i uddannelsernes sædvanlige omkostningsniveau. For skolerne vil det være enkelt at administrere, idet deres andel af brobygningsforløbet bliver finansieret via deres normale finansieringskilde.

Hvis der er tale om nye vejlednings- eller undervisningsforløb, hvor der ikke i forvejen er fastsat en takst/pris, må det sikres, at den fornødne hjemmel hertil

tilvejebringes. Det kan f.eks. dreje sig om nytilrettelagte introduktionskurser til gymnasiet, handelsskolen eller teknisk skole.

For at illustrere dette finansieringsprincip tages der udgangspunkt i de 4 brobygningsmodeller, der er nævnt i kapitel 7.1.

For de brobygningsforløb, der kombinerer 10. klasse med en indledende del af en ungdomsuddannelse (integrationsmodellen) betaler kommunen som hidtil for den del af undervisningen, der foregår i 10. klasse, mens amtet betaler for den del, der foregår på en SOSU-skole og staten for undervisningen på teknisk skole, handelsskole eller landbrugsskole. I disse forløb gives der merit for den indledende del af ungdomsuddannelsen, hvorved der ikke er ekstra udgifter for det offentlige, hvis en elev efterfølgende starter på den pågældende ungdomsuddannelse.

For de brobygningsforløb, der kombinerer 10. klasse med en række introduktionsforløb til ungdomsuddannelser (introduktionsmodellen) betaler kommunen for den del af undervisningen, der vedrører 10. klasse, mens introduktionsforløbene afholdes efter reglerne om afholdelse af udgifter for den pågældende skoleform.

De brobygningsforløb, der kombinerer introduktionsforløb til mindst to forskellige ungdomsuddannelser i forlængelse af hinanden (vejledningsmodellen) finansieres efter reglerne for den pågældende skoleform.

Endelig vil de brobygningsforløb, der kombinerer en indledende del af en ungdomsuddannelse med andre undervisnings- og/eller praktikforløb (praktikmodellen), blive finansieret efter reglerne for de pågældende skoleformer. Undervisnings- og praktikdelen kan bestå af kurser på produktionsskoler, El-kurser eller kommunale beskæftigelsesprojekter. Disse forløb finansieres ligeledes på sædvanlig vis.

Et flertal i udvalget går endvidere ind for, at der i tillæg til de normale takster for de enkelte uddannelsesforløb skal

bevilges et ekstra beløb. Ønsket om et ekstra tillæg til de normale takster er begrundet i, at brobygningsforløbene henvender sig til elever, der ofte vil kræve en ekstra undervisningsmæssig indsats, og at der vil være ekstra koordinerings- og administrationsomkostninger forbundet med at flere skoler indgår i samarbejdet om et brobygningsforløb.

7.4 Støtte til eleven i et brobygningsforløb

I det følgende skal reglerne for støtte til eleverne kort gennemgås for en række af de undervisningstilbud, som kan være en del af et brobygningsforløb.

Efterskoler, husholdnings- og håndarbejdsskoler

Undervisningsministeriet yder støtte mellem 223 og 453 kr. pr. uge til efterskoleelever afhængig af forældrenes indkomstgrundlag til at nedsætte elevbetalingen. Endvidere yder kommunerne elevstøtte med 255 pr. uge til eleverne.

Til elever på husholdnings- og håndarbejdsskoler ydes der tilsvarende støtte fra stat og kommune (kun for elever under 18 år). Dog er maksimalbeløbet for den statslige elevstøtte på 545 kr. pr. uge.

Herudover kan den kommune, hvori eleven er tilmeldt folkeregistret, yde støtte til nedsættelse af elevbetalingen.

Produktionsskoler

Der ydes deltagergodtgørelse med for tiden 500 kr. om ugen til unge, der ikke er fyldt 18 år og med 1000 kr. om ugen til deltagere, der er fyldt 18 år. Taksterne svarer til den kommunale støtte til eleverne på EGU på skoleophold. Herudover har deltagerne mulighed for at få kontanthjælp, hvori godtgørelsen modregnes.

Erhvervsintroducerende kurser

For deltagere i EI-kurser udgør elevstøtten 27 % af højeste ugentlige dagpengebeløb, hvilket for tiden svarer til 686 kr. pr. uge. For at kunne deltage skal man være fyldt 16 år. Der udbetales ikke elevstøtte til deltagere, der modtager dagpenge, orlovsydelse eller anden uddannelsesstøtte.

Der udbetales kun elevstøtte til de El-kurser, der direkte er finansieret af Arbejdsmarkedsstyrelsen. Det vil sige, at styrelsen ikke yder elevstøtte til f.eks. kommunalt „købte“ El-kurser.

Kommunale beskæftigelsesprojekter

De unge vil ofte være fyldt 18 år, når de deltager på et kommunalt beskæftigelsesprojekt. De unge kontant-hjælpsberettigede på et sådant projekt har mulighed for at få ungdomsydelse, jævnfør reglerne i lov om kommunal aktivering.

Tilbud om aktivering i form af ungdomsydelse skal være på mindst 20 timer om ugen og have en varighed på 6 måneder.

Statens uddannelsesstøtte

En elev, der er fyldt 18 år, kan fa tildelt statens uddannelsesstøtte, hvis uddannelsen er af en varighed på mindst 3 måneder, er ulønnet og gennemføres som heltidsundervisning. Endvidere er SU-tildelingen afhængig af forældrenes indkomstgrundlag indtil eleven er fyldt 19 år.

Brobygningsforløb må formentlig i relation til SU side-stilles med undervisning på folkeskoleniveau. I så fald vil der kunne gives SU til brobygningsforløbet og en efterfølgende ungdomsuddannelse uden for klippekortet.

Hvis denne løsning ønskes gennemført, kræver det muligvis, at SU-loven ændres - afhængig af den nærmere udformning af uddannelsen. En SU-godkendelse af brobygningsforløbet medfører, at der kan gives SU til hele forløbet. Hvis eleverne i en del af forløbet får anden offentlig støtte, der tilsigter at dække leveomkostningerne, bortfalder deres SU.

Udvalget foreslår, at en elev i et brobygningsforløb er berettiget til statslig elevstøtte, kommunal elevstøtte eller deltagergodtgørelse efter de for den enkelte skoleform gældende regler. Endvidere foreslår udvalget, at en elev,

der er fyldt 18 år, alternativt har mulighed for at modtage statens uddannelsesstøtte efter de almindelige regler herom.

Netop i brobygningsforløb, der kombinerer forskellige undervisningsforløb fra forskellige skoleformer, kan der herved opstå samspilproblemer mellem elevstøtte, kon-tanthjælp og statens uddannelsesstøtte. Hertil kommer, at eleverne på en række af uddannelsesforløbene under visse omstændigheder er berettiget til transportgodtgørelse ofte efter forskellige regler. Dette kan medføre, at eleven oplever en forskellig behandling i forhold til transportgodtgørelsen i et brobygningsforløb. Disse samspilproblemer mellem forskellige ordninger kan bedst illustreres med nogle eksempler på brobygningsforløb, hvor dette er tilfældet.

Første eksempler et brobygningsforløb mellem en teknisk skole og en produktionsskole, hvor undervisningen foregår skiftevis på de to skoler i løbet af ugen. Ifølge SU-loven og lov om ungdomsskoler, produktionsskoler og dag-højskoler er der ikke hjemmel til at give deltagergodtgørelse for den periode eleven er på produktionsskole og SU i den periode, hvor eleven er på 1. skoleperiode.

Derfor kunne det overvejes at oprette hjemmel **til**, at elever i dette brobygningsforløb enten er SU-berettiget i hele dette brobygningsforløb, når de er fyldt 18 år (eleverne vil således ikke kunne modtage deltagergodtgørelse), eller at eleven kan få deltagergodtgørelse som på produktionsskolerne i hele dette brobygningsforløb.

Hvis eleverne får deltagergodtgørelse i hele perioden stilles disse elever alt andet lige økonomisk bedre end de elever, der vælger hovedvejen ind i en teknisk erhvervsud-dannelse via 1. skoleperiode.

Som en tredje mulighed har det været fremført i udvalget, at det kunne overvejes, om eleven fik et vægtet gennemsnit af SU og deltagergodtgørelse fordelt over brobyg-ningsforløbet. Det vil dog sandsynligvis være særdeles vanskeligt at administrere.

Andet eksempel er et brobygningsforløb, hvor 1. skoleperiode på en teknisk skole kombineres med et beskæftigelsesprojekt, hvor undervisningen i løbet af ugen foregår skiftevis mellem de to aktiviteter. Her forudsættes det, at de unge i forvejen er kontanthjælpsmodtagere, da de ellers ikke har mulighed for at gå på et kommunalt beskæftigelsesprojekt. De unge vil ikke være berettiget til at modtage SU, idet der ikke er tale om heltidsundervisning på teknisk skole. Derimod er der mulighed for ifølge lov om kommunal aktivering, at de unge kan modtage ungdomsydelse/kontanthjælp under hele forløbet. Hvis de to aktiviteter i det ovenstående brobygningsforløb i stedet for tilrettelægges i forlængelse af hinanden, vil det være muligt indenfor den gældende lovgivning for elever, der er fyldt 18 år at få ungdomsydelse i den periode eleven er på beskæftigelsesprojektet, og SU i den periode eleven er på 1. skoleperiode.

Tredie eksempel er et brobygningsforløb på en efterskole og 1. skoleperiode på en teknisk skole i forlængelse af hinanden. Hvis eleven er fyldt 18 år, kunne det overvejes, om eleven i lighed med den fri ungdomsuddannelse kunne vælge mellem at få elevstøtte eller statens uddannelsesstøtte under hele brobygningsforløbet.

Fjerde eksempel er et brobygningsforløb med et samarbejde mellem teknisk skoles 1. skoleperiode og et El-kursus, hvor undervisningen forløber skiftevis på de to involverede institutioner over et halvt år. Idet deltagerne er ledige kontanthjælpsmodtagerne (deltagerne skal være ledige for at deltage i El-kurser) vil de kunne få ungdomsydelse under hele forløbet. På de centralt finansierede El-kurser har eleverne endvidere ret til elevgodtgørelse. Denne godtgørelse bliver fratrasket ungdomsydelsen, således at eleverne ikke får udbetalt mere end ungdomsydelsen.

Udvalget anbefaler, at der skabes bedre overensstemmelse mellem de forskellige godtgørelsessystemer, således at de unge ikke vælger aktivitet på baggrund af, hvor de kan opnå mest i støtte.

7.5 Koordinering af brobygningsforløb på tværs af kommuner

Da ungdomsuddannelsesinstitutionerne som regel dækker flere kommuner, og da flere kommuner er af en størrelse, der ikke giver mulighed for et tilstrækkeligt varieret udbud af brobygningstilbud, opstår en koordinerings- og informationsopgave.

I de større kommuner, der har et varieret udbud af ungdomsuddannelser (teknisk skole, handelsskole og gymnasie/hfm.fl.) og et tilstrækkeligt stort elevgrundlag, har kommunen det nødvendige grundlag for at kunne igangsætte brobygningstilbud. For de mindre kommuner, der ikke har et tilstrækkeligt elevgrundlag, og hvor ungdomsuddannelsesinstitutioner ligger i forholdsvis stor afstand, er det vanskeligt at etablere brobygningsaktiviteter.

De mindre kommuner kan gå ind i et samarbejde med amtet og/eller uddannelsesinstitutioner om at etablere brobygningsforløb. For andre mindre kommuner kan det være hensigtsmæssigt at lave en aftale med en større kommune om, at eleverne i de mindre kommuner får mulighed for at deltage i den større kommunes brobygningsaktiviteter.

I begge tilfælde er der behov for at etablere et samarbejde mellem kommuner om oprettelse og indhold i brobygningsforløb, eventuel transportforanstaltninger og afregning af finansieringen af brobygningsforløbene på tværs af kommunegrænser i det omfang det er nødvendigt.

Udvalget har ikke kunnet nå til enighed om én samarbejdsmodel for brobygningsinitiativer, der går på tværs af kommuner. Kommunernes Landsforening har foreslået, at kommuneforeningerne påtager sig at være initiativtagende til en drøftelse mellem kommunerne om brobygningsinitiativer. Amdrårdsforeningen peger på et samarbejde i de enkelte regioner mellem amtet, kommuner og uddannelsesinstitutioner vedrørende planlægning og iværksættelse af brobygningsforløb. Landsorganisationen i Danmark og Dansk Arbejdsgiverforening finder, at de regionale vejledningsfaglige udvalg, der er tilknyttet de

regionale arbejdsmarkedsråd, og som har repræsentanter fra alle vejledningsorganer med henblik på at sikre vejledningsindsatsen, kan anvendes til den regionale samordning og koordinering af brobygningstilbuddene.

Udvalget har derfor valgt at skitsere de tre ovennævnte modeller for, hvordan dette samarbejde på tværs af kommuner om brobygningsaktiviteter kan organiseres. Der henvises til bilag 4 om modeller for lokalt/regionalt samarbejde om koordinerings- og informationsopgaver i forbindelse med brobygning.

Det er opfattelsen hos flertallet i udvalget, at det skal afgøres lokalt, hvilken af de tre former for samarbejde om brobygningsaktiviteter, der er mest hensigtsmæssig, eller om det eventuelt skal være en helt fjerde variant heraf.

Udvalget er opmærksom på, at når der er flere samarbejdsmodeller at vælge imellem, så kan der være en risiko for, at ingen myndigheder føler sig forpligtede til at tage opgaven om brobygningsaktiviteter på tværs af kommunerne op, idet der ikke er nogen klar ansvarsfordeling af opgaven. Hertil skal det dog bemærkes, at det er frivilligt for amt, kommuner og uddannelsesinstitutioner at udbyde brobygningsforløb, hvorfor oprettelse af brobygningsforløb under alle omstændigheder afhænger af, at der er en lokal interesse i at løfte opgaven.

7.6 Samarbejde mellem efterskoler og ungdomsuddannelsesinstitutioner om brobygning

Omkring en trediedel af 10. klasseeleverne, vælger at gå på en efterskole frem for at gå på en folkeskole. Ifølge statistikken har de elever, der har valgt at gå på en efterskole, ofte en større risiko for at afbryde en ungdomsuddannelse og en mindre andel af disse elever påbegynder en ungdomsuddannelse (se bilag 1). Derfor er det vigtigt, at der også er mulighed for at bygge bro mellem efterskoler og ungdomsuddannelsesinstitutioner, således at efterskoleeleverne har de samme muligheder for at opnå direkte kendskab til ungdomsuddannelser inden starten på en af disse.

En af de største barrierer for samarbejde mellem efterskoler og ungdomsuddannelsesinstitutioner er, at eleverne bor på efterskolerne. Derfor kan det af praktiske og økonomiske årsager være vanskeligt at etablere et samarbejde med f.eks. en teknisk skole om et brobygningsforløb.

Udvalget ser det som en mulighed, at eleverne blev boende på efterskolen, mens de tog 1. skoleperiode på en teknisk skole. Forløbet forudsættes at foregå skiftevis i de 5 ugedage på de to skoler. Dette rejser dog det problem, at der ikke er hjemmel til, at staten giver tilskud til efterskolen, hvis eleven ikke deltager i undervisningen på efterskolen. Hertil kommer, at de regler, der regulerer kommunernes betaling til staten i forbindelse med, at elever går i en efterskole og dermed ikke belaster kommunernes budget, også skal ændres. Disse problemer må dog efter udvalgets mening kunne overvindes.

En anden mulighed er at etablere introduktionsforløb for efterskolerne til ungdomsuddannelserne. Disse vil have en kortere varighed, og vil derfor lettere kunne indpasses i undervisningen på efterskolen i forhold til de ovennævnte barrierer.

Udvalget finder, at det bør være en forpligtelse for efterskolerne at søge en udslusning af eleverne. Dette skal ses på baggrund af, at efterskolerne til sammenligning med folkeskolen i mindre grad har en tradition for at arbejde sammen med andre ungdomsuddannelsesinstitutioner og virksomheder om udslusning af eleverne, samt at en trediedel af eleverne i 10. klasse går på efterskole.

En tredje mulighed er, at eleverne i det omfang det er muligt, bliver indkvarteret på et skolehjem, mens de går på teknisk skole. Dette vil nok i mange tilfælde betyde, at de to skoleforløb skal ligge i forlængelse af hinanden med hver et halvt år, og at der derfor kan etableres halvårslige forløb på en efterskole. Set i lyset af formålet med brobygning kan der dog sættes spørgsmålstejn ved, om eleverne vil opleve et sådant forløb som et brobygningsforløb. Eleverne vil således i de to halve år ofte være bosat

to steder langt fra hinanden, og det kan derfor være vanskeligt at bygge „bro" imellem de to skoleformer.

Der er meget få forsøg med brobygning mellem efterskoler og ungdomsuddannelsesinstitutioner.

Som et forsøg har en efterskole i samarbejde med en teknisk skole, voksenuddannelsescenter, landbrugsskole og et AMU-center udbudt botræning og erhvervsintroducerende undervisning for sent udviklede elever i 11. skoleår. 19 uger er foregået på disse institutioner, mens de resterende 24 uger fandt sted på efterskolen. Herudover er der to efterskoler, der har udbudt brobygningsforløb i skoleåret 1994/95 sammen med landbrugsskoler, hvor efterskolens 10. klasse kombineres

med landbrugsuddannelsens grundmodul 1 A. Dette grundmodul varer 8 uger.

7.7 Godkendelse af brobygningsforløb

Brobygningsforløb skal i dag i mange tilfælde godkendes i Undervisningsministeriet, idet de som hovedregel må gennemføres som forsøg på grund af hjemmelproblematikken. Dette opleves af mange skoler, som en besværlig procedure. For TEK1-10's vedkommende er der dog generelt givet mulighed for, at alle tekniske skoler fra skoleåret 1994/95 kan tilbyde TEK1-10 som forsøg. TEK1-10 er som tidligere nævnt ikke gjort til en permanent ordning, men de hidtidige erfaringer med ordningen har været så positive, at forsøget nu er en mulighed for alle tekniske skoler.

Udvalget går ind for, at der på sigt ikke længere skal være en godkendelse af brobygningsforløb, hvis de ligger inden for de rammer, der er udstukket i forlængelse af denne rapport. Dette vil indebære justeringer i forhold til lovene for de uddannelser, der kan indgå i brobygningsforløb.

Udvalget mener samtidigt, at Undervisningsministeriet løbende skal følge brobygningsaktiviteterne, og at der skal kunne indhentes oplysninger fra kommunerne om erfaringerne med brobygningsforløb. Disse erfaringer skal kunne forelægges for det politiske niveau og i de relevante råd. Landsorganisationen i Danmark og Dansk Arbejdsgiverforening ønsker, at de rådgivende organisationer høres, når relevante erfaringer foreligger.

De brobygningsforløb, der hidtil har været gennemført, har ofte været udbudt og finansieret med hjemmel i forsøgsreglerne i den for uddannelserne gældende lovgivning. En permanentgørelse af brobygningsforløb herunder også den fornødne hjemmel til at finansiere forløbene vil på længere sigt ikke kunne ske med hjemmel i forsøgsreglerne, da forsøg efter deres natur er af midlertidig karakter.

Bilag 1

Statistik om elevernes uddannelsesmønster i overgangen mellem grundskolen og ungdomsuddannelserne

Pr. 1. oktober 1989 deltog 69.328 unge i grundskolens 9. klasseundervisning. Disse elevers uddannelsesmønster er fulgt frem til 1. oktober 1992 gennem en registrering af hvilke uddannelsesaktiviteter de deltog i pr. 1. oktober 1990, 1991 og 1992. Det præsenterede datamateriale stammer fra Danmarks Statistik og er blevet viderebehandlet i Undervisningsministeriets Datakontor. De nedenstående tabeller tager således udgangspunkt i 1989-årgangen.

I nedenstående oversigt er der indarbejdet et skøn over den andel af unge, som efter 10. klasse og 1. år på teknisk skole eller handelsskole, går i praktik. Da disse elever ikke kan registreres i systemet, er der anslået et tal på grundlag af oplysninger fra Undervisningsministeriets Erhvervsskoleafdeling.

Tabel 1 viser fordelingen af 1989-årgangen på de 9 forskellige hovedveje (hovedvejene fra grundskole ind i ungdomsuddannelserne).

Tabel 1

<i>Hovedveje:</i>	<i>I alt</i>	<i>(%)</i>
Gymnasiet		
fra 9.kl.	12.022	(28)
fra 10. kl.	5.192	(12)
Hf		
fra 10. kl	2.437	(6)
Handelsskole		
fra 9. kl.	3.407	(8)
fra 10. kl.	8.829	(21)
Teknisk skole		
fra 9. kl.	2.286	(5)
fra 10. kl.	8.374	(20)
Landbrugs/skov/søfartsuddannelser		
fra 9. kl.	59	(0)
fra 10. kl.	176	(0)
lait	42.782	(100)

Af de 69.328 unge, som var i grundskolen pr. 1. oktober 1989 fortsatte således 42.782 unge (62%) direkte videre på en ungdomsuddannelse og er stadigvæk i en ungdomsuddannelse pr. 1. oktober 1992. Den største søgning er tydeligvis mod gymnasiet, handelsskolen og teknisk skole. Det er iøvrigt kendetegnende, at den største søgning til gymnasiet kommer fra elever, der forlader grundskolen efter 9. klassetrin, og til handels- og teknisk skole fra elever, der først forlader grundskolen efter 10. klassetrin.

Tabel 2 på næste side viser, hvorledes de resterende 38% fordeler sig.

Tabel 2

	I alt	(%)
Skifttere mellem hovedveje, men uden afbrud	3.356	(13)
Pause inden indgang i hovedvej	4.343	(16)
Afbrydere (af et/flere forløb)	12.031	(45)
Ud af 9. klasse	1.852	(7)
Ud af 10. klasse	4.154	(16)
Omgængere i 9./10. klasse	810	(3)
Antal unge, som ikke følger en hovedvej efter grundskolen	26.546	(100)

Tabellen viser, at blandt de unge, som ikke følger en hovedvej, er andelen af afbrydere langt den største, svarende til 45%. Iøvrigt har ca. 6.000 helt forladt skolesystemet efter 9. eller 10. klasse i den betragtede 3 årsperiode. Hertil kommer, at ca. 700 elever forlader grundskolen allerede efter 8. klasse. Det vides ikke præcist, hvor mange af afbryderne og de elever, som har forladt grundskolen efter hhv. 8., 9. og 10. klasse, der fortsætter på produktions-skoler, El-kurser eller til privat uddannelse i banker og forsikringsselskaber, samt etatsuddannelserne. Dette tal skønnes dog at ligge under 2.000 årselever.

Det skal understreges, at tallene i de ovenstående tabeller ikke kan sammenlignes med følgende generelle tal: 76% af en årgang gennemfører en ungdomsuddannelse og 94% af en årgang påbegynder en ungdomsuddannelse. Dette illustrerer, at selvom 38% af 1989-årgangen ikke efter 3 år er inde på en af de 9 hovedveje, er der således alligevel en forholdsvis stor del af dem, der senere vender tilbage i skolesystemet og tager en ungdomsuddannelse.

Uddannelsesmønster for folke- henholdsvis efterskoleelever

11.294 elever eller ca. 16% af 1989-årgangen har i den undersøgte periode, været optaget på en efterskole. Sammenlignes efterskoleelevers uddannelsesmønster i

forhold til folkeskoleelevers uddannelsesmønster ses væsentlige forskelle. Det skal understreges, at de elever, der går på private ikke-kostskoler, er medtaget under folkeskoleelever.

Tabel 3

	<i>Hovedveje</i>	<i>Skiftene</i>	<i>Pause</i>	<i>Afbryd.</i>	<i>Ud af 9. kl.</i>	<i>Ud af 10 kl.</i>	<i>Omgang.</i>	<i>Sum</i>
Folkeskole	37.175 (64)	2.776 (5)	4.343 (7)	8.986 (15)	1.534 (3)	2.890 (5)	330 (1)	58.034 (100)
Efterskole	5.607 (50)	580 (5)	0 (0)	3.045 (27)	318 (3)	1.264 (11)	480 (4)	11.294 (100)
Total	42.82 (62)	3.356 (5)	4.343 (6)	12.031 (17)	1.852 (3)	4.154 (6)	810 (1)	69.328 (100)

Således er andelen af afbrydere på 27% blandt elever, der har gået i efterskole, mod 15% blandt elever, som har gået i folkeskolen. Tilsvarende er andelen af elever, som forlader folkeskolen efter 10. klassetrin og ikke fortsætter på en ungdomsuddannelse, 11 % blandt elever, der har gået i efterskole, mod 5% blandt elever, der har gået i folkeskole.

„Skifternes “fordeling på ungdomsuddannelserne

Tabel 4 viser, hvorledes skifterne mellem ungdomsuddannelserne fordelte sig for 1989-årgangen.

Tabel 4

<i>Til</i>	<i>Gymnasiet</i>	<i>HF</i>	<i>Handels.</i>	<i>Teknisk</i>	<i>Andet</i>	<i>Sum</i>
<i>Fra</i>						
9-gym.		180	204	69	38	491
10-gym.		128	88	45	17	278
HF	9		36	27	12	84
9-han	63	166	3	110	9	351
10-han	30	363		343	63	799
9-tek	28	37	97	16	9	187
10-tek	31	207	527	9	123	897
Andet		20	15	19	96	150
Sum	161	1.101	970	638	367	3.237

Af ovenstående tabel ses, at eleverne som skiftede „hovedvej“, først og fremmest kom fra tekniske skoler og handelsskoler, og at de ungdomsuddannelser, der foretrakkes efter skift først og fremmest var HF-uddannelsen og merkantile erhvervsuddannelser.

Overgangsproblemets omfang

Overgangen fra grundskolen til ungdomsuddannelserne er, som det fremgår af tabel 2, ikke nogen let overgang for en række unge. På baggrund af tallene i tabel 2 kan der udarbejdes et skøn for, hvor mange unge der er i målgruppen for de initiativer, der igangsættes med Uddannelse til Alle redegørelsen. Det drejer sig om:

- 1) Restgruppen, det vil sige de ca. 6000 elever, der forlader grundskolen uden at begynde på en ungdomsuddannelse.
- 2) Afbryderne - eller den del af dem, der ikke begynder på en privat uddannelse eller etatsuddannelse - skønnet til ca. 10.000 elever.
- 3) Skifterne, det vil sige de ca. 3000 elever, der har skiftet mellem to ungdomsuddannelser.

De faldende ungdomsårgange vil dog påvirke de unges uddannelsesmønster i forhold til 1989-årgangen. Dette indebærer formodentlig, at der idag er færre unge, der ikke kommer igang med en ungdomsuddannelse eller falder fra en ungdomsuddannelse. Dette ændrer dog ikke ved det generelle billede af, at der er mange unge, der ikke følger hovedvejene ind i en ungdomsuddannelse.

Uddannelsesmønster for 1989-årgangen sammenlignet med senere årgange

Som tidligere nævnt er målgruppen for UTA-aktiviteterne vurderet på grundlag af den årgang - ialt 69.328 elever - som pr. 1/10 1989 gik i 9. klassetrin og var under 19 år gamle. Elevernes uddannelsesstatus er efterfølgende - pr. 1/10 1990, 1991 og 1992 - blevet registreret.

Der kan dog stilles det spørgsmål, om 1989-årgangen kan betragtes som en repræsentativ årgang for de unges uddannelsesmønster. For at undersøge dette, er uddannelses-

mønstret for 1989 og 1990 årgangene fulgt i en 2-årig periode. Resultatet af denne sammenligning viste, at for begge årgange gælder, at forløbet for de 2 første år efter afsluttet 9. klasse, udviser samme tendenser og dermed samme relative fordeling på hovedveje og iøvrigt. Dette understøtter, at 1989-årgangen godt kan benyttes som et rimeligt fingerpeg for de unges uddannelsesmønster. Der er dog ikke taget højde for, at gymnasiefrekvensen er steget i de senere år, samtidig med at der er færre, der søger de merkantile erhvervsuddannelser. Dette forrykker dog ikke væsentligt hovedtallene for de unges uddannelsesmønster i overgangen mellem grundskolen og ungdomsuddannelserne.

Bilag 2

Oversigt over igangsatte brobygningsforløb

Udvalget har kendskab til en række forskellige former for brobygningsforløb, og vil i dette bilag give et overblik over de forløb, der er igangsat.

Udvalget har ikke et fuldstændigt billede af alle de brobygningsinitiativer, der er igangsat i kommunerne. På baggrund af de ansøgninger, der er sendt til Undervisningsministeriet om brobygningsinitiativer, kan det dog skønnes, at der i skoleåret 1994/95 er ca. 2.000 årselever i gang med et brobygningsforløb. Dette skal sammenlignes med, at en ungdomsårgang af 16-årige er på ca. 60.000. I skoleåret 1994/95 er der ca. 1.200 årselever, der går på et TEK-10 forløb. Dette forløb er det eneste brobygningsforløb, der er godt afprøvet, idet der er 3 års erfaringer at trække på.

For at systematisere gennemgangen af de forskellige eksempler på brobygningsforløb tages der udgangspunkt i følgende 4 former for typiske brobygningsforløb (se i øvrigt kapitel 7):

De fire hovedformer er:

1. Integrationsmodellen, der kombinerer 10. klasse med en indledende del af en ungdomsuddannelse (fx. TEK1-10).
2. Introduktionsmodellen, der kombinerer 10. klasse med kortere introduktionsforløb til et antal ungdomsuddannelser.
3. Praktikmodellen, der kombinerer en indledende del af en ungdomsuddannelse med andre undervisnings- og/eller praktikforløb.

4. Vejledningsmodellen, der kombinerer introduktionsforløb til mindst to ungdomsuddannelser i forlængelse af hinanden.

Ikke alle brobygningsforløb kan rubriceres i disse 4 former, men langt de fleste igangsatte brobygningsforløb ligger inden for de ovennævnte 4 former. Det skal endvidere understreges, at de nedennævnte brobygningsforløb kun er nogle eksempler på brobygningsforløb, der kan etableres. Der er således mange andre muligheder for at kombinere brobygningsforløb både inden for og uden for de 4 former for brobygningsforløb.

Integrationsmodellen

TEK1-IOforløb

TEK1-10 forløbet består af en kombination af 10. klasse og 1. skoleperiode i de tekniske erhvervsuddannelser og har typisk en længde på 1 år.

Der er stor variation i forsøgene med TEK1-10 forløb. Længden af undervisningen på 1. skoleperiode kan variere mellem 10 til 40 uger for derved at tage højde for elevernes forskellige forudsætninger og behov.

Undervisningsministeren har for skoleåret 1994/95 givet mulighed for, at alle tekniske skoler kan tilbyde forsøg med en kombination af 10. klasse og 1. skoleperiode på en teknisk skole. Elever, der har gennemført TEK1-10, kan få merit for 1. skoleperiode, hvis de efterfølgende vælger at tage en teknisk erhvervsuddannelse.

Hjemmel: Undervisningen foregår med hjemmel i bekendtgørelse nr. 124 af 23. februar 1990 (bekendtgørelsen om 1. skoleperiode på de tekniske skoler) samt med dispensation efter EUD-lovens § 68 (forsøgsparagraffen) på grund af varigheden: 40 uger. Folkeskolelovens § 9, stk. 5, giver umiddelbart hjemmel til sådanne forløb.

Finansiering: Teknisk skole bevilges et normalt taxameter for 1. skoleperiode. Kommunen finansierer 10. klasseaktiviteterne.

MERKIAO

Samme model som TEK1-10, blot er kombinationen 10. klasse og handelsskolernes 1. skoleperiode.

Udvalget er kun bekendt med ét eksempel på et sådant forløb, nemlig et samarbejde mellem en folkeskole og en handelsskole, der starter HG to gange om året, august og januar, hvorved det er lettere at kombinere 10. klasseundervisningen og HF's 1. skoleperiode, således at eleverne kan fortsætte med 2. skoleperiode. Der gives merit for 1. skoleperiode.

Hjemmel: Samme som for TEK1-10.

Finansiering: Samme som for TEK1-10.

SOSU-10

SOSU-forløbet består af en kombination af 10. klasse og SOSU-uddannelsens indgangså.

Indgangsåret består af 1/3 teori og 2/3 praktik. Men praktikken kan (indtil 1/3) begrænses til fordel for prøveforberedende undervisning, fx. FUA, i halvdelen af tiden. Resultatet er: 1/3 SOSU-teori + 1/3 SOSU-praktik + 1/3 10. klasse (FUA-fagene: Dansk, engelsk og matematik, samt klassens time).

I skoleåret 1994/95 forventes der oprettet 3 SOSU-10 hold.

Hjemmel: Der er hjemmel i loven om grundlæggende social- og sundhedsuddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet mv. og i folkeskoleloven til SOSU-10 forløbet.

Finansiering: Amtet betaler for teoriundervisningen på SOSU-skolen, kommunen for 10. klasseundervisningen i folkeskolen og for omkostninger ved praktikopholdet. Eleverne får ikke løn på indgangsåret eller i SOSU-10.

LAND-10

LAND-10 forløbet er en kombination af 10. klasse og landbrugsskoleuddannelsens grundmodul 1A. Dette

modul er en indledende del af landbrugsskolernes uddannelse og gennemføres på 8 uger.

Hjemmel: Dispensation for bekendtgørelse nr. 146 om landbrugsskolernes uddannelse.

Finansiering: Samme model som TEK1-10 samt taxameter tilskud til kostskoleophold.

Introduktionsmodellen

TEK-10

TEK-10 forløbene er introduktionsforløb til de tekniske erhvervsuddannelser. Forløbene er af kortere varighed end TEK1-10 forløbene. For at der skal være tale om et brobygningsforløb skal der ifølge definitionen mindst være tale om et 4 ugers forløb. Der gives ikke merit for 1. skoleperiode.

Hjemmel: Samme som for TEK1-10.

Finansiering: Forsøgsmidler i Undervisningsministeriet.

MERK-10

MERK-10 forløbene er introduktionsforløb til de merkantile erhvervsuddannelser. Handelsskole delen i MERK-10 forløbet kan være koncentreret om et bestemt emne, nogle fag (fx. sprog) eller et særligt tilrettelagt vejledningsforløb, hvorved eleverne introduceres til uddannelserne på handelsskolen. Der vil ikke være mulighed for at opnå merit i en senere merkantil erhvervsuddannelse bortset fra, at eleverne kan starte sprogundervisningen på et højere niveau.

Hjemmel: Samme som for TEK1-10.

Finansiering: Forsøgsmidler i Undervisningsministeriet.

HF'10

HF-10 forløbene er introduktionsforløb til HF-uddannelsen. I lighed med MERK-10 forløbene kan HF-10 forløbet være et forløb, hvor en 10. klasses elev følger et

eller flere HF-fag, samarbejdsforløb mellem en 10. klasse og et HF-kursus om konkrete projekter/emner eller et vejledningsforløb, således at eleven får et bedre kendskab til HF-uddannelsen. Eleverne vil kunne opnå merit for de HF-fag, som eleverne består, i en eventuelt efterfølgende HF-uddannelse.

Hjemmel: Ingen særskilt hjemmel er nødvendig.

Finansiering: Amtet betaler HF-delen og kommunen for 10. klasse. Der er mulighed for at søge midler til rapportering og evaluering af forsøget i Undervisningsministeriet.

GYM-10

GYM-10 forløbene er et introduktionsforløb til gymnasieuddannelsen. GYM-10 kan være et forløb, hvor der er et samarbejdsprojekt mellem en 10. klasse og et gymnasium om konkrete projekter eller det kan være et vejledningsforløb, hvor en 10. classes elev følger et særligt forløb på et gymnasium.

Hjemmel: Ingen særskilt hjemmel er nødvendig.

Finansiering: Samme som for HF-10.

Praktikmodellen

PROD-TEK

Kombination af de tekniske erhvervsuddannelsers 1. skoleperiode og produktionsskolens motivationsforløb i et samlet uddannelsesforløb på 1 år, hvor eleverne i løbet af ugen veksler mellem at gå på de to skoler.

I skoleåret 1994/95 er to forsøg i gang. Begge steder er målet, at flest mulig af eleverne fortsætter i en 2. skoleperiode.

Hjemmel: Erhvervsuddannelseslovens § 68.

Finansiering: Normal taxametertilskud til teknisk skole (20 uger, men á to gange). Produktionsskolen modtager tilskud til forløbet på sædvanlig vis fra Undervisningsministeriet og kommunen eller amtet.

PRAK-TEK1

PRAK-TEK1 er en kombination af et beskæftigelsesprojekt og 1. skoleperiode. Forløbet består af en „indslusningsordning“ over 1 år, hvori 1. skoleperiode indgår. I stedet for valgfag deltager eleverne i praktik i virksomheder eller i et beskæftigelsesprojekt. Udvalget har kendskab til et sådant forsøg, der er igangsat i skoleåret 1994/95.

Hjemmel: Dispensation for varigheden efter EUD-lovens § 68.

Finansiering: Forløbet finansieres med taxametret for 1. skoleperiode samt 10.300 kr. ekstra pr. årselev. Eleverne har ungdomsydelse under forløbet.

TEK-EI

TEK-EI består af en kombination af teknisk erhvervsuddannelsernes 1. skoleperiode og de erhvervsintroducerende kurser på AMU-centre. Der vil blive igangsat et sådant forløb som forsøg. Forløbet er rettet mod kontanthjælpsmodtagere og løber over et år.

Hjemmel: Erhvervsuddannelseslovens § 68 og bekendtgørelsen om arbejdsmarkedsuddannelsernes indhold og opbygning mv. § 43.

Finansiering: 1. skoleperiode finansieres med det normale taxameter, mens EI-delen finansieres af Arbejdsministeriet.

Vejledningsmodellen

Brobygningsforløbene i denne model er ikke forankret i grundskolen, men består af introduktionsforløb til mindst to forskellige ungdomsuddannelser i forlængelse af hinanden. Udvalget har ikke kendskab til, at der er igangsat sådanne forløb, men der er planer om som forsøg at afprøve en sådan model.

Andre former for brobygningsforløb

Foruden de ovenstående forløb kan der tænkes mange andre former for brobygningsforløb. Her skal blot nævnes et par stykker.

Fx. et TEK-11 forløb, der retter sig mod unge, som ikke umiddelbart efter 10 års skolegang kan gennemføre en erhvervsuddannelse uden en særlig pædagogisk indsats. TEK-11 tænkes bygget op som TEK1-10, men er for de bogligt svage.

Husholdningsskolerne kunne tænkes at udbyde et introduktionsforløb i 10. klasse.

Ungdomsskolerne har endvidere mange muligheder for at tilbyde kurser som led i et særskilt brobygningsforløb.

Endelig kunne man tænke sig brobygningsforløb som beskrevet i kapitel 4 om Morsø Kommune, hvor grundlaget er en 10. klasse, men hvor der „købes“ lærere fra en række ungdomsuddannelser til emneorienterede projekter, hvor de har en særlig ekspertise. Undervisningen foregår i et vist omfang på ungdomsuddannelsesinstitutionerne, således at de unge har mulighed for at få kendskab til flere ungdomsuddannelser.

Bilag 3

Økonomimodel for brobygning

I de vedlagte tabeller er der foretaget nogle skønsmæssige beregninger over de forventede brutto- og nettoudgifter ved brobygning.

Der er regnet med, at der på sigt vil være mellem 4.000 til 7.000 årselever, der vil gå ind i et brobygningsforløb, ud af den anslåede målgruppe på 19.000 for alle initiativer i Uddannelse til Alle redegørelsen. Til sammenligning kan det oplyses, at for skoleåret 1994/95 regnes der med, at ca. 2.000 årselever vil deltage i brobygningsforløb.

Ved alle beregninger er der således anført et minimumstal og et maksimumstal for deltagelse i de forskellige brobygningsmodeller svarende til de to yderpunkter. I beregningerne er der endvidere taget hensyn til, at brobygningsforløbet varer op til 1 år. Antallet af elever, der forventes at deltage i brobygningsforløb er således større end mellem 4.000 og 7.000 elever, idet ikke alle brobygningsforløb vil løbe over en 1-årig periode.

I tabellen over bruttoudgifterne er der regnet med, at halvdelen går ind i et integrationsforløb (svarende til f.eks. TEK1-10), en fjerdedel i et introduktionsforløb og at den sidste fjerdedel deles ligeligt mellem vejledningsmodellen og praktikmodellen. De fire modeller, der er nævnt i tabellerne, er de fire hovedformer for brobygningsforløb, der er nævnt i kapitel 7.

Ved beregningen af udgifterne pr. elev er der foretaget en række antagelser. I integrationsmodellen er det f.eks. antaget, at ca. halvdelen af tiden (1/2 år) bruges i 10. kl. (hvoraf nogle på en efterskole), medens den anden halvdel bruges i en ungdomsuddannelse (fordelt skønsmæssigt mellem handelsskole, teknisk skole og gymnasiet/hf). Derved kommer man frem til en gennemsnitselev, som vil bruge 40 % 10. klassesetid, 10 % efterskoletid, 30 % teknisk

skoletid, 10 % handelsskoletid og 10 % gymnasietid. En sådan konkret elev vil selvsagt ikke findes, idet modellen for den enkelte elev kun vil omfatte 10. klasse og en ungdomsuddannelse. Den samlede udgift er beregnet ud fra de kendte taxametre/gennemsnitsudgifter på de forskellige områder og fordelt på stat, amter og kommuner.

Tilsvarende betragtninger gør sig gældende for de tre andre modeller.

Herved nås der frem til bruttoudgifter i intervallet fra 231 til 405 mio. kr.

Derfra skal imidlertid trækkes de besparelser, der opnås i systemet som følge af brobygningsordningerne.

I tabellen over besparelser er målgruppen opdelt i restgruppen, afbrydere og skiftere (se kapitel 3.2).

Besparelsen i restgruppen for elever, som i dag går i 10. klasse, fremkommer ved, at nogle af disse elever for fremtiden ikke går i 10. klasse, men i et brobygningsforløb. Hvis dette omfatter 10. klasse, er udgiften medregnet under brobygningsudgifterne.

Afbryderne har - inden afbrydelsen - forbrugt en del af et elevårsværk (anslået til 3/4 på erhvervsskolerne og 1 i gymnasiet (hvor bevillingen gives ved årets start). For skifterne spares et helt årsværk, hvis de pga. et brobygningsforløb, vælger „rigtigt“ fra starten.

Det vil være muligt at få merit for f.eks. en indledende del af en ungdomsuddannelse som led i et brobygningsforløb. Derfor er der i beregningerne forudsat, at halvdelen af dem, der går på de tekniske erhvervs- eller sosu-uddannelserne, får merit i en senere ungdomsuddannelse. Dette gælder dog ikke for introduktionsmodellen, hvor det ikke skønnes muligt at give merit i en senere ungdomsuddannelse.

Besparelserne er på samme måde som udgifterne fordelt på stat, amt og kommune. Første tabel rummer en samlet opstilling over nettoudgifterne, som anslås til at ligge mellem 55 til 103 mio. kr.

I beregningerne er der ikke taget højde for de besparelser, der følger af, at nogle fra restgruppen kommer ind i et brobygningsforløb og alternativt ville have faet social bistand. Omvendt er SU-udgifterne for de unge på brobygningsforløb, der er fyldt 18 år (dog afhængigt af forældrenes indtægtsgrundlag indtil de er fyldt 19 år), heller ikke medregnet. Det er meget vanskeligt at vurdere udgifter og besparelser i disse to tilfælde.

Der er heller ikke udarbejdet en vurdering af de samfundsøkonomiske effekter af, at brobygningsforløbene formentlig medvirker til, at flere unge får en ungdomsuddannelse, og at flere unge dermed generelt er bedre rustet til at klare sig på arbejdsmarkedet.

Bilag 4

Modeller for lokalt/regionalt samarbejde om koordinerings- og informationsopgaver i forbindelse med brobygning

Udvalget har ikke kunnet nå til enighed om én samarbejdsmodel for brobygningsinitiativer, der går på tværs af kommuner. Kommunernes Landsforening har foreslået, at kommuneforeningerne påtager sig at være initiativtagende til en drøftelse mellem kommunerne om brobygningsinitiativer. Amtsrådsforeningen går ind for et samarbejde i de enkelte regioner mellem amtet, kommuner og uddannelsesinstitutioner vedrørende planlægning og iværksættelse af brobygningsforløb. Landsorganisationen i Danmark og Dansk Arbejdsgiverforening taler derimod for, at de regionale vejledningsfaglige udvalg, der er tilknyttet de regionale arbejdsmarkedsråd, og som har repræsentanter fra alle vejledningsorganer, kan anvendes til den regionale samordning og koordinering af brobygningstilbuddene.

Udvalget har derfor valgt at skitsere tre forskellige modeller for, hvordan dette samarbejde på tværs af kommuner om brobygningsaktiviteter kan organiseres i de kommuner.

I det følgende er de tre modeller skitseret:

Kommunernes Landsforenings forslag: Samarbejdsmodel med udgangspunkt i kommuneforeningerne

KL anbefaler, at kommuneforeningerne i de enkelte amter påtager sig at være initiativtagende til en drøftelse mellem kommunerne i regionen med henblik på:

- at få skabt en planlægning, der tilgodeser realiseringen af tilstrækkelig mange brobygningsforløb, så muligheden for den enkelte unge til at sammensætte et forløb efter eget behov bliver reel. Det anbefales, at der i denne

sammenhæng tages kontakt til de skoleformer, der kan indgå i disse forløb.

- at få aftalt betalingsordning, der kompenserer entreprenørerne af elementerne i brobygningsforløbene for de udgifter, de har vedrørende „udensogns“ elever.
- at sikre løbende og tilstrækkelig information til de kommunale ungdomsvejledere vedrørende de vejlednings- og undervisningsaktiviteter, der kan indgå i brobygningsforløb.

En sådan opgave er imidlertid ikke egnet for kommuneforeningernes egne sekretariater, men der bør i hver kommuneforening, hvor der er interesse for at igangsætte brobygningsaktiviteter, nedsættes en embedsmandsgruppe bestående af repræsentanter for

- folkeskolen
- eventuelt ungdomsskolen, efterskole, fri grundskole
- teknisk skole
- handelsskole
- gymnasie/hf
- social- og sundhedsskole
- kommunernes beskæftigelsessekretariater
- vejledningssamarbejdet
- Arbejdsformidlingen
- Eventuelt andre relevante partnere

KL finder, at der vil være tale om en relevant opgave i forhold til det regionale arbejde, og ud fra at de unge, der vil være omfattet af brobygningsforløb, i forvejen er unge som kommunerne har et ansvar i forhold til.

Der skal ikke ske særlig vederlæggelse for medvirken i den foreslåede embedsmandsgruppe, men der vil alligevel være visse udgifter (administration, transport mv.).

Amtsrådsforeningens forslag: Samarbejdsmodel med udgangspunkt i et samarbejde mellem amt, kommuner og uddannelsesinstitutioner

Amtsrådsforeningen går ind for en samarbejdsmodel, hvor der etableres et tæt samarbejde mellem amtet, kom-

mimerne og uddannelsesinstitutionerne vedrørende planlægning og iværksættelse af undervisningsaktiviteter, der kan indgå i brobygningsforløb.

Amterne har erfaring med samarbejde med kommuner og uddannelsesinstitutioner bl.a. indenfor beskæftigelsesområdet (herunder særligt introduktions- og vejledningsforløb, uddannelseskurser m.m.), erhvervsudviklingsarbejdet og i forbindelse med administration af EU's socialfondsmidler. Endvidere er der bl.a. i flere amter gjort erfaringer med at være det koordinerende led i udviklingen af erhvervsgrunduddannelsen.

Disse erfaringer vil kunne udnyttes til at koordinere arbejdet med uddannelsesinstitutioner og kommuner om oprettelse af brobygningsforløb, hvor bl.a. de kommunale ungdomsvejledere inddrages.

Efter Amtsrådsforeningens opfattelse peger dette samlet på, at amterne har ekspertise og erfaring indenfor dette felt.

Amtsrådsforeningen går ikke ind for en fast regional model. Det er vigtigere at pege på forskellige muligheder for samarbejde mellem uddannelsesinstitutioner, kommuner og amt, som kan tage udgangspunkt i de ovenstående samarbejdsflader.

Amtet skal stå som garant for, at opgaven løses regionalt for de kommuner, der ønsker det. Amtet kan indgå aftale om at lave det praktiske arbejde (planlægning, udbud af forløb etc.). Denne opgave kan i flere tilfælde kobles på eksisterende sekretariater.

*Forslag fra Landsorganisationen i Danmark:
Samarbejdsmodel med udgangspunkt i vejledningsfaglige udvalg*

Landsorganisationen i Danmark med tilslutning fra Dansk Arbejdsgiverforening foreslår en samarbejdsmodel, hvor udgangspunktet er, at brobygningsforløbene indgår i den brede vifte af vejledningsaktiviteter, der kan tilrettelægges som tilbud til de unge.

Med henblik på at sikre, at vejledningsindsatsen fremstår som en helhed både for brugere og myndigheder, bør der sikres en regional samordning og koordinering af tilbudene.

Vejledningsindsatsen er allerede generelt søgt forankret regionalt i relation til de regionale arbejdsmarkedsråd (jvf. § 60, stk. 2,5) i Lov om aktiv arbejdsmarkedspolitik. Der er i tilknytning hertil konkret etableret en struktur med vejledningsfaglige udvalg (VFU), som et fagligt organ med repræsentanter fra alle vejledningsorganer i regioner og med et selvstændigt ansvar for den faglige samordning og de vejledningsfaglige opgaver.

Medlemmerne udpeges af de deltagende institutioner og organisationer blandt disses vejledningsfaglige medarbejdere. Som eksempel på hvem, der kan indgå i VFU, kan nævnes:

- medlemmer fra folkeskolen (skolekonsulent for uddannelses- og erhvervsorientering, skolevejleder og kurator),
- studievejledere fra gymnasieskolen og HF (både 2-årig og enkeltfagskursus),
- uddannelses- og erhvervsvejledere fra handelsskolen og teknisk skole,
- kursusvejledere fra AMU,
- studievejledere fra videregående uddannelsesinstitutioner,
- uddannelsesvej ledere fra almen voksenuddannelse (AVU),
- vejledere fra daghøjskolerne,
- erhvervsvej ledere fra AF,
- medlemmer fra den kommunale socialforvaltning og den kommunale ungdomsvejledning,
- medlemmer fra den amtskommunale beskæftigelsessekretariat,
- medlemmer fra den kommunale beskæftigelseskonsulentgruppe,
- medlemmer fra arbejdsløshedskasserne,
- medlemmer fra oplysningsforbundene,

- medlemmer fra Kriminalforsorgen, Forsvaret, De danske Landboforeninger og Dansk Familielandbrug (i fællesskab med landbrugsskolerne) samt Dansk Flygtningshjælp.

Formanden for VFU vælges af udvalget blandt udvalgets medlemmer.

Vejledersamarbejdet kan f.eks. udvikles gennem nedsættelse af underudvalg for mindre områder i regionen eller gennem nedsættelse af permanente eller ad hoc arbejdsgrupper med deltagelse fra de vejledere, som har særlige indbyrdes relationer, eller til løsning af særlige opgaver. VFU udarbejder retningslinier for underudvalgets aktiviteter, således at der sikres en reel samordning i VFU's regi.

Der skal i forlængelse heraf peges på, at det nødvendige samarbejde mellem kommunerne og relevante uddannelsesinstitutioner m.v. i forbindelse med etablering af brobygningsforløb med fordel kan tilrettelægges i regi af den allerede etablerede struktur.

SKØN OVER ANTALLET AF PERSONER I BROBYGNINGSFORLØB OG DE AFLEDEDE BESPARELSER HERAF.

MÅLGRUPPE	ANTAL PERSONER PR. ÅRGANG	HERAF I BROBYGNING Min Max	AFLEDEDE BESPARELSER PR. DEL- TAGER I BROBYGNING	SAMLEDE AFLEDEDE BESPARELSER MIO. KR. PR. ÅR. Stat Amtet Kommuner I alt
1. RESTGRUPPEN - med 10. klasse fs. - med 10. klasse eft. - uden 10. klasse	6.000 2.700 1.300 2.000	1.000 438 213 350 2.000 875 425 700	1 årsselev 1 årsselev - -	- 12-24 - - - 20-41 - 4-8 - 20-41 16-32 -
2. AFBRYDERNE - fra tekniske skoler - fra handelsskoler - fra gymnasier og hf	10.000 4.500 3.000 2.500	2.000 900 600 500 3.000 1.350 900 750	3/4 årsselev 3/4 årsselev 1 årsselev -	40-60 16-25 - 25-37 - - - - 40-60 16-25 25-37
3. SKIFTERNE - fra tekniske skoler - fra handelsskoler - fra gymnasier og hf	3.000 1.200 1.200 600	500 200 200 100 1.000 400 400 200	1 årsselev 1 årsselev 1 årsselev 1 årsselev	12-24 7-15 - 5-10 - 12-24 7-15 5-10
4. DE USIKRE	-	500 1.000	-	- - - -
5. MERITBESPARELSE - tekniske skoler, 500-875 årsselever - SOSU-skoler, 100-175 årsselever			1 årsselev 1 årsselev	30-52 - - 4-7 - 30-52 4-7
I ALT 1.-4.	19.000	4.000 7.000		118-199 34-54 24-49 176-302

Supplement til bilag 3. Sammenfattende model forefindes i afsnit 7.1.

SKØN OVER ANTALLET AF PERSONER I BROBYGNINGSFORLØB OG DE DIREKTE UDGIFFTER HERTIL.

BROBYGNINGSMODELLER	ANTAL PERSONER		ÅRSELEVER PR. DELTAAGER PR. ÅR	SAMLEDE UDGIFFTER PR. ÅR			
	Min	Max		Stat	Amtor	Kommuner	I alt
1. INTEGRATIONSMODELLEN (kombination af 10. klasse og indledende del af en ungdomsuddannelse)	2.000	3.500	4/10 10. klasse folkeskolen 1/10 10. klasse efterskole 1/10 handelskole 3/10 teknisk skole 1/10 gymnasium	- 11-20 7-13 36-62 -	- - - - 10-17	37-65 4-6 - - -	37-65 15-26 7-13 36-62 10-17
2. INTRODUKTIONSMODELLEN (kombination af 10. klasse og introduktionsforløb til flere ungdomsuddannelser)	1.000	1.750	5/10 10. klasse folkeskolen 2/10 10. klasse efterskolen 1/10 handelskole 1/10 teknisk skole 1/10 gymnasium	- 11-20 4-6 6-10 -	- - - - 5-9	23-41 4-6 - - -	23-41 15-26 4-6 6-10 5-9
3. VEJLEDINGSÅRMODELLEN (kombination af introduk- tionsforløb til flere ungdomsuddannelser)	500	875	4/10 SOSU 2/10 handelskole 3/10 teknisk skole 1/10 gymnasium	- 4-6 9-16 -	8-14 - - 3-4	- - - -	8-14 4-6 9-16 3-4
4. PRAKTIKMODELLEN (kombination af indledende del af ungdomsuddannelse og andre undervisnings-/ praktikforløb)	500	875	1/2 teknisk skole 1/4 beskæftigelsesprojekt 1/4 produktionskole	15-26 5-8 9-15	- - -	- 14-24 9-15	15-26 18-32 17-30
I ALT 1.-4.	4.000	7.000		115-202	26-45	90-158	231-405